

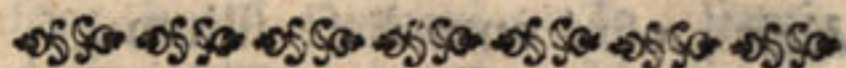
que filio hoc incumbere, ut se à patris manu liberatum doceat, *glos. si filius de pba. l. si emancipati. Cod. de collat.* prout scilicet nunc hic, nunc ille actor est, sicuti, & in eo servatur, cum de alicujus ætate est quæstio, is enim qui agit, semper se aut maiorem, aut minorem probare debet, cum lex nihil in dubio præsumat, sed totum hoc, ei qui alteram partem asserit, probandum relinquat *l. cum te. C. de in integ. restit.* Quotiescunque igitur non fuerit quis in ejus rei, de qua quæritur possessione, ex qua scimus probandi onus in adversarium transferri, *l. circa de proba.* tunc volunt eum, qui se vel filiumfam, vel patrëfam. contendet, hoc ipsum docere debere, atque ita hanc quæstionem terminari. Mihi inter tot Doctorum ambages, plus certè semper illa placuit opinio ut unumquemque in dubio legitimis ortum natalibus judicemus. Cum enim quemlibet ex coitu nasci sit necesse, oportet etiam concubitum illum vel licitum aut prohibitum fuisse. Sed cur non permillum potius existimemus, cum illud magis semper sit conjiciendum, quod honestum, esse potest, quam quod in honestum ut Baldus dicebat? *In l. filium de his qui sui.* Namque, ubi ex aliquo actu duæ possunt capi conjencturæ, quarum altera delictum significet, altera excludat, eligenda sanè ea est potius quæ vitio careat, & crimine. *Bart. l. non solum §. sed ut. de ope. nonnu. Alexand. cons. 15. in 3.* Quo circa videmus in hac ipsa materia, cum uxor alicujus sui copiam aliis etiam fecit, filium tamen ex ea natum, mariti potius quam adulteri dijudicari, quoni-

am id honestatis ratio sola suadet *l. miles §. defuncto de adult. Dec. consil.* Accedit quod ut supra docuimus, quoties duo simul cohabitarint, quamvis lex quo ad parentes eam non omnino justam consuetudinem fuisse interprete- tur, quo ad tamen filios, in eorum favorem, præsumit legitimam illam conjunctionem extitisse, legitimumque matrimonium. *Abb. ca. lator. qui fil. legi. n. 6. Alciat. reg. 2. præsump. 5.* Cur non igitur hoc argumento quemlibet in dubio legitime natum existimemus? Sensit hoc planè Innocen. III. qui in eo qui se sacris initiari cupiat, tunc tantum necessariam justorum natalium suorum probationem dixit, quotiens publicè contrarius de eo rumor circumferretur, *c. accedens, de purg. caus.* quasi præter eum casum, aliis nihil hujusmodi probare sit necesse, cum in dubio legitimus quis præsumatur. Etenim cum ex adulterio geniti filii, manci quodam modo, & imperfecti censeantur, juxta illud Sapientiae libro traditum *Sapient. 3.* Quid esse absurdius, quam illam in dubio conjecturam facere per quam natura non omnino munus suum implese videatur? Vel etiam cum illegitimum esse quædam sit nota, & infamia facti, ut vulgò omnes ajunt *Azo in sum. Cod. de infra. Curt. consilio. 136.* nonne in decens satis esset, in dubio existimare aliquem infamem esse? Cum hoc, & Juris, communis regulis repugnet, *cap. dudum de præsumpt. l. merito, pro socio, & illiberale sit, malè de homine prima facie ita judicare, ut eum turpitudine notatum credas. Gl. l. fin. quod met. ca. Aug. l. sciendum in fin. de verb. obl.* Nam cum

infamia sit contraria bonitati, & consequenter naturæ nostræ, *Fel. d. c. dudum. n. 14* tantum abest, ut ea in dubio præsumi debeat, ut mihi quidvis potius quam hoc conjiciendum proculdubio videatur. Nec his quicquam Bartoli, & aliorum adversatur ratio. Cùm enim necesse sit, ut diximus, filium ex aliquo concubitu susceptum esse, existimamus nos potius ex matrimonio, quam fornicatione, quoniam id honestius est quamvis enim matrimonium ipsum quid facti sit, quod præsumi non solet, sic tamen, & adulterium, fornicatio, ac similia facti esse censentur, necesseque est ut quocunque te veritas, semper factum aliquod præsumas. *Æqui-*
 7 *us igitur est factum illud conjici,* quod longius à delicto abest, quinimò & facta ea solent tanè præsumi, quibus consentanea, & probabilis causa accedit. *Abb. c. in p. sen. de proba. in 7. Notab.* Sed quid hic magis verisimile, quam parentes legitimam sobolis suæ propagationem, non injustam & adulterinam expetiisse? Quod si adhuc obiicias, in matrimonio præter factum ipsum, id est concubitum, alia requiriri, ut legitimum dici possit, quæ aliis conjunctionibus non sunt necessaria: & propterea matrimoniū non ita facile, ut cætera esse præsumendum. Respondeo, immò solo consensu justum constare matrimonium, *ca. sufficiat. 27. q. 2.* eumque quanvis clandestinus fuerit, filios tamen legitimos reddere, cùm is solus omninò *sufficiat. suprac. 5* Unde cùm in quolibet concubitu aliquam coeuntium voluntatem affuisse necesse sit, sive honestam, sive inhonestam, cur non credamus in du-

bio eam potius uxoriā fuisse quam fornicariā, moderatam quam libidinofam? Sic enim sola voluntas honesta cum concubitu matrimonium conficit, sicuti in honesta fornicationem parit, nec inter hæc conjunctionum genera, quicquam præter in honestate, & dignitate refert. *argu. l. item. §. parvi, de leg. 3.* Hæcque me ratio maximè movet, ut eos damnem, qui novam adstruentes sententiam, quemlibet naturalem præsumi censuerunt. *Bald. d. consilio 448. Cravet. d. consilio 138.* Namque ad naturales filios suscipiendos, nec solus consensus nec concubitus idoneus est, sed multa alia requiruntur, quæ proprè infinita sunt, & suprà à nobis relata *cap. 12.* quæ omnia, tantum abest, ut præsumi debeant simul affuisse, ut immò hæc de causa hodie per raro admodum, & ferè nunquam contingat, aliquem propriè naturalem filium dici. *Bald. consil. 206. in 3. Alciat. reg. 2. præsumpt. 5.* Jam vero nec media ea Doctorum opinio, qui assensum sustinent, nec in dubio quicquam affirmandum censent, hanc sententiā infirmat, cum illud in proposita eorum facti specie fortassè verum esse possit, cùm scilicet quærent an quis sui juris, vel sub potestate sit existimandus. At inter illam, & præsentem quæstionem nostram multum interest, cum non sequatur eum, qui legitimus sit, ergo filium familias esse cùm multa possint accidere, ex quibus, ex justis nuptiis natus, sui juris efficiatur, ut morte patris, emancipatione, deportatione, solemnī adoptione, nova patricij gradus dignitate, & similibus. *Instit. quib. mod. jus patr. pot.* Quo circa,

cà, cum in his maior cadere possit dubitatio, nil mirum est, si nihil temerè affirmandum putant in tali specie. Verùm quæstio hæc nostra ab ea longe diversa est, ut ex supra dictis satis liqueat arbitrator. Sed adhuc, & illud adjuxerim etiam hoc ipso casu, de quo Doctores disputant, rectè responderi posse, unumquemq; filium familias in dubio debere judicari. Si enim vera est illa, qua omnes utuntur, regula, quod scilicet unusquisque centum annis vivere præsumatur, *l. si. C. de sacros. l. si usufructus, de usufr. leg.* certè cum ex matrimonio natus quilibet existimetur, pater autem tam diù vivere credatur, sequetur etiam, eum qui alium filium familias esse cõtendet, non alio probandi onere gravandum esse, cum Juris præsumptionibus propositum suum satis defendat, quæ eum ab omni probationis munere liberant, & in adversarium potiùs transferunt. *Bart. l. si illa. i. de verb. obligat. in fi. Nec leges contrã adductæ quicquam obstant, l. Titia sol. matr. l. si te uxorem. C. de cond. inf. nam ibi is qui se filium familias esse negabat, erat in sui juris quasi possessione, Glos. d. l. Titia. Barto. l. is potest, de acqu. her. num. 15. unde ad id probandum compelli non debuit, §. commodum. Instit. de interd. nos autem, quando neuter possidebat, disputamus (si tamen is casus contingere potest, ut neuter sit in quali possessionem alicujus Juris) & tunc sententiam hanc satis probabilem esse existimamus.*

CAPUT XXI.

An quis se filium certi patris verè possit probare.

SUMMARIUM.

- 1 *Pater cur nemo certus videatur.*
- 2 *Præsumptiones legum, an veræ probationes.*
- 3 *Quando aliquid probatum dicatur.*
- 4 *Veri filii.*
- 5 *Facta quomodo probentur.*
- 6 *Cur filius non vera probatione, sed conjecturis potius demonstretur.*
- 7 *An quis sit casus, ubi quis se filium verè, & certè probet.*
- 8 *Probatio per indirectum.*
- 9 *Triples filiorum probatio.*
- 10 *Exemplum argutum, quo uxor filium mariti esse ostendit.*

CONCLUSIMUS quemlibet in dubio legitimè natum existimari, sed id nunc quæri potest, an quis se ex certo patre genitum verè queat probare. Quamvis enim communis ea sit omnium opinio, ut veræ probationi hoc casu locus non sit, *l. Lucius, de condit. & demonstr. Glos. c. Michael. de fil. presbyter. Mars. rub. de probat. n. 9.* non negarim tamen, & contrarias partes non nullis sat probabilibus defendi argumentis posse.

Ac quidem qui ajunt, in his certam non dari probationem, ea potissimùm moventur ratione, quod nemo de his rebus oculata, ut ajunt, fide unquam potest attestari, cum nec is qui se partem

dicit, veré eum à se filium genitum possit affirmare. Quis enim de uxore sua tantum sibi audeat polliceri, ut eam nullos alios interim expertam viros re ipsa valeat asseverare? Possumus quidem multa conjicere, & sat verisimiliter nobis persuadere, eam conjugii fidem nunquam violasse, sed hæc præsumptio est magis, quam certa ulla, & liquida probatio. Sic Ovid.

*Sed tamen aut ex me conceperat,
aut ego credo,
Est mihi pro facto sæpe quod esse
potest.*

Et Telema. apud Hom.

*Ex illo natum mater me dicit, at
ipse.
Nescio, nam certum quis possit sci-
re parentem?*

Hinc videmus, in Jure quoties de hujusmodi negotiis oritur controversia, ad præsumptiones quasdam tantum recurri, & quibusdam indiciis ac coniecturis omnem semper causam diffiniri, c. *l. iteris ca. illud, de præsumpt. ca. per tuas, de pbat. l. filiis de his qui sui.* nec uspiam reperies filiorum natales ratione patris adeò liquido, & apertè probari, ut cæteræ res solent. Dixit quidem Decius, *In Rubr. de proba. n. 114.* coniecturas has, si legitimæ sint, veræ probationis instar esse, nec minùs quicquam ac justas probationes in his negotiis prodesse, cum juseas ut liquidissima admittat documenta, *l. indicia. C. de reivend. l. licet Imper. de leg. 1.* sed tamen fatetur, & ipse, non esse has veras probationes, cum illarum vice fungi dicat. Contra

autem multa mihi occurrunt, quæ cæteri non attingunt: Primò quod lib. 4. ad edictum Paulus retulit, *l. quia semper de in jus voc.* matrem semper licet vulgo conceperit, certam esse, patrem verò tunc tantum, cum nuptiæ intercesserint. Sed si certus est hoc casu pater, cur nos eum probari esse negamus, cum immò ea quæ certa sunt, nulla ferè indigeant probatione? Deinde ubi contracto matrimonio filius vicinis scientibus, domi natus est, nequit is amplius à parentibus ut alienus recusari, *l. filium, ubi Bart. de his qui sui.* num igitur sat necessaria hæc est, quo ad patrem probatio, cum eum ut filium agnoscere cogatur? *l. 1. §. si quis de Carb. edi.* Namque si tunc. res planè probata dicitur, ubi eam judici fidem facimus, qua is in sententiam nostram adducatur, rem que ita se habere diffiniat, *Bar. l. admonendi, de jure jur. n. 15.* quid hic dicemus, ubi & pater ipse, nedum judex eum ex se filium non potest non fateri? Accedit, & ipsa probationis diffinitio, quæ dicitur rei dubiæ per legitimos modos facta declaratio. *Abb. Rubr. de probat.* Jam ergo cum quis iis usus erit argumentis, quæ à legibus passim, in hac materia recipiuntur, *d. l. filium l. si vicinis, c. p. tuas. & illud. suprà alleg.* verendum nihil erit, quin is re ipsa se filium probaverit, ex quo receptos à Jure adhibuit modos. Quid plura? An non leges sæpè verum filium appellant? *L. 1. §. pæna de lib. agnosc. & de veritate quærendum sitne filius? L. pe. de his qui sunt,* & in ea re veritati locum fore? *L. si. de probat.* quæ planè eo vocabulo tam frequen-
ter

ter non uterentur, nisi propriè, & verè hoc ipsum doceri posset, ut etiam Decius adnotasse visus est. *In Rubr. de prob. an. 28*

5 Ecce ex his quàm dubia quæstio, quot hinc inde rationes. Ego tamen veritatem ipsam rejectis subtilitatibus amplector. in eamque transeo sententiam, quæ & receptior est, & proculdubio verior, ut congecturis tantum filiorum natales, quo ad patrem, dignoscantur. Movet me id unum quòd facta ita demum verè probari dicuntur, eaque illorum certa dicitur scientia, ubi quis de iis certo aliquo, & proprio sensu attestetur, illi rei apto, de qua dubitetur. *L. testium; cum Gl. C. de testi. & Bar. l. admonendi, n. 11.* Sed filiorum procreatio in certum hominis sensum cadere non potest, cum nemo testificari queat talem ab eo genitum aut conceptum fuisse, ut vulgò patet, ergo nec propriè hæc unquam dicitur probatio. Fateor *Responsio ad contraria*, quidem multa esse legum argumenta in demonstrando aliquo filio, quibus necessario stare cogimur. *d. l. filium, cum simil.* Sed hæc multum distant à iusta probatione, lex etenim animavertens secretissimum esse hoc mulieris cum viro negotium, quod à nemine certo sensu percipi posset nonnullos constituit modos, quibus hærendum esset, ubi de alicujus natalibus esset disceptatio alioquin incertus semper fuisset filiorum status, ambiguaque quo ad patrem quovis tempore soboles. Hæc igitur sunt quædam legum adminicula, ad quæ necessariò confugimus, eo quòd res aliter à nobis verè deprehendi nequit. Quin ex hoc constat, propriè hoc ip-

sum haud probari posse, siquidem probatio à nobis, id est, sensu nostro, sumi solet, hinc verò utimur nos tantum præsidiis legum, quæ in hac re veluti in subsidium decreta fuerunt. Propterea nec mirum est, si quandoque legimus, certum patrem, & verum filium in Jure appellari, *d. l. quia semper. & d. l. 1. §. pœnam, de lib. agn.* quoniam lex voluit, ut iis præcedentibus iudiciis ac conjecturis, ille pater, hinc certus filius haberetur, sicuti, & multis aliis casib. contingit, ubi rem ita se habere, cogimur confiteri, non quòd id verè probatum sit, sed quia ita lex conjicit, superque ea conjectura quid statuit, quæ præsumptio Juris, & de Jure dicitur. *Gl. fin. l. sive possid. C. de proba. Alciat. 2. par. præsum. num. 4.* Fortè, & id dici posset filios quidem ipsos veros propriè appellari, quavis eorum probatio ficta, aut conjecturalis tantum extiterit, quem admodum constitutum fictam traditionem dicimus, ex qua tamè ferè transfertur possessio. *L. certè §. 1. de precar. Alexan. l. quod meo. de acq. poss.* Sed ut cunque id sit, satis credo demonstratum, in filiis hanc veram probationem non dari, quòd id negotium ab omnium testium sensu longè remotum sit, ex præsumptionibus tamen, & iudiciis quibusdam definiri, quæ lex summa ratione introduxit, ne filiorum status semper in incerto esset, proptereaque his plurimum tribuit, non secus ac veræ, & justæ probationi. Occurrit nunc tamen casus, in quo certa probatio videtur posse afferri, cujus, & meminit Bar. quodam in loco. *Bar. l. 1. C. quorum bon.* Si enim intracta puel-

puella aliqua in carcerem, arcem, aut similem quempiam munitum locum cum viro conjecta fuerit, circumque positæ custodiæ, & vigiliæ, ne cui ad eam aditus pateret, ipsaque dein post anni spacium dum antro illo inclusa est, partum ediderit. Quid hoc loco dubium faciet, quin filius ab eo genitus sit, quem unicum illa virum novit, cum quo solo rem habuit? Sed, & hic fortasse ærei quidam Dæmones suspecti esse possent, prout de Danaë, & imbre aureo veteres Poëtæ fabulati sunt, fortè, & magica quædam præstigia, quorum vi, clausas etiam obseratasque valvas nōnulli furtim ingressi, cum a nemine conspici possent nuncque pueros fascinasse, nunc cum alienis uxoribus congressi esse traduntur, si tamen his fides adhibenda est.

8 Planè, & hoc casu non video, quomodo hæc adeo certa sumatur probatio, si quidem testes de eo tantum fidem facient, neminem intra id tempus eò ingressum esse, ex qua re sequetur id quidem necessariò eum esse filii parentem, qui cum puella moratus est. Sed tamen hæc ipsa probatio non principaliter natalium causam respicit, nihil enim illi de coitu, nihil de conceptione attestantur, sed potius quibusdam rebus extrinsecus, & per obliquum id docent. Ita ut, & hinc animadvertas, rem ipsam, & quod principaliter agitur, nunquam verè probari posse Traditum igitur est, *Bald. l. i. qui. accusa. non poss. n. 52.*

9 filiorū probationē triplicem esse, aliam, necessariam ut quo ad matrem, aliam probabilem, ut quo ad patrem, cum quis domi vicinis sciētibus natus est, aliam conjecturalem quæ ex aliis atque aliis

elicitur presumptionibus, quas modò persequemur. Sed antè libet referre exemplum quoddam ¹⁰ non illepidum callidæ mulieris, quæ cum ex adultero filium concepisset, sic tamen maritum verbis elusit, ut ipsemet confessus fuerit, filium suum esse. Huic cum uxoris pudicitia valdè esset suspecta, natusque ex ea domi esset infans, eleganti satis facie, anxius ob hanc rem, multumque animo quotidie sollicitus, libenter, inquit, dimidia omnium bonorum meorum parte cederè, si mihi ita certò constare posset, filium hunc meum esse, ut tibi constet esse tuum. Adhæc nihil perterrita mulier, facile ait ego te hujus voti tui compotem reddam, si mihi vel munusculum aliquod offeras, nedum rerum tuarum partem dimidiam. Cumque maritus, quomodo hoc unquam efficies? respondisset. Tum uxor, convocatis amicis, & certa sponsione interposita, natum vicinis extulit, & estne, inquit, hic verè meus? Cumque vir annuisset, illa brachiis portentis ei puerum porrexit, & accipe, ait, dono eum tibi. Jam absque dubio tuus est, non alienus. Risu astantium oborto, uxoris astu, vir omnium sententiis condemnatus est.

CAPUT XXII.

Quibus ex coniecturis, quis
filius alicujus præsumatur.

SUMMARIUM.

- 1 Quatuor conjecturae principales ad probandum aliquem esse filium.
- 2 Practica in probanda filiatione.
- 3 Natus domi ex viro, & uxore, filius præsumitur.
- 4 Educatus tractatusque ut filius, est in possessione filiationis.
- 5 Petens hereditatem ut filius, quid probare debeat.
- 6 Quando in petitoriis sola possessio non sufficiat.
- 7 Ex tractatione paterna acquiritur filio jus proprietatis, & possessionis.
- 8 An sufficiat unicus actus.
- 9 Quasi possessio filiorum, tam mortuo, quam vivente patre acquiritur.

Cum ergo filii non certis attestationibus, sed præsumptionibus tantum probari soleant, tractandum nobis nunc est, quænam illæ sint, unde hoc possumus colligere, & filiorum causam adjuvare. Quæ res latè sane patet. Guil. Ben. c. Raynutius. 3. par. ver. quæ filium Paris. consil. 10. 13. in 2. Ruin. cons. 52. 13. in 5. Gozad. consil. 12. 13. & alii infra. Sed sciendum est, quatuor præcipuè in Jure tradi conjecturas, quarum aliis utimur ad jus

ipsum proprietatis filiorum demonstrandum, aliis ad id tantum, ut eos in quasi possessione filiorum esse probemus *Doct. c. per tuas. de pba. Abb. Butr. cap. Michael, de fil. presb. Alexan. consil. 51. in 1.* Prima est, ut quis ex viro & uxore simul habitantibus dominatus dicatur, quæ quidem directo proprietatem respicit. *L. filium, de hisque sui Bart. l. non epistolis. C. de prob.* Aliæ tres magis ad quasi possessionem videntur pertinere, quamvis, & cum iis quandoque jus proprietatis sit conjunctum, ut infra de clarabimus. Suntque hæc Videlicet, ut filium ab iis quos parentes asserimus, filiorum more educatum tractatumque ostendamus. *L. 1. §. ad questionem, de questio. Inde ita etiam ab iis sæpius filium nominatum. Gl. d. c. Michael. Ultimò, ut talem in vicinia ab aliis quoque habitum fuisse probemus, L. si vicinis. C. de nupt. cap. illud, de præsumpt.* Quæ omnia, si simul concurerint, dubium non est, satis quem filium declaratum esse. *Bar. Bald. d. L. filium Dec. consil. 54. Socin. Junior. consil. 86. colum. pen. in 2.* Unde, & cautè periti aduocati solent, duobus hoc omnia formulis complecti, ut eodem tempore nedum proprietatis, sed, & quasi possessionis jus filio acquirant, ut egregie Bartolustradidit. *Bart. l. non nudis. C. de probat. §. l. 1. C. quor. bon.* At quociens non hæc simul conjuncta sunt, tunc quæri potest, an ulla ex his indicia iam coniecturam aliquam præbeant, unde quis filius præsumi possit.

Dicemus igitur primò, an unaquæque ex his præsumptionibus apta sit alicui jus filiorum tribuere.

buere. Dein differemus, quotiens plures inter se hujusmodi ad-
versantur conjecturæ, quænam
potiores sint, & aliis præferendæ.
3 Principio constat, si nullum ali-
ud omnino de alicujus conditio-
ne existat indicium, ex eo tan-
tùm, quòd quis ex viro, & uxo-
re dominatus sit, rectè etiam fili-
um illum probari, eoque tantùm
argumento illum tutum esse, *d. l. filium*. Est enim hæc conjectura
adeò potens, ut licet interim mu-
lier cum aliis consuetudinem ha-
buerit, præsumatur tamen potius
mariti filius quàm adulteri. *L. mi-
les. §. defuncto, de adult. Dec. consil. 657.* quòd nedum in iustis
filiis, sed & in naturalibus tan-
tùm liberis, quos quis ex concu-
bina suscepit, traditum est. *Glos. c. Michael, de fil. presbyt.* atque
ob hanc rationem, si quis cum
alia quoque muliere versaretur,
quamvis non in schemate concu-
binæ, eam tamen domi propriis
sumptibus aleret, & custodiret,
is quia ab ea genitus esset, hu-
jus potius viri quàm alterius fi-
lium censendum Doctores volue-
runt. *Anch. conf. 225. dicemus in-
frà cap. 28.* Quod si nihil de nata-
libus constet, id verò tantum-
modo pateat, quem ut filium ab
aliquo educatum tractatumque es-
se, sufficit, & hoc ipsum ad fi-
lium, in quasi possessione con-
stituendum, *L. i. §. ad questio-
nem, de questio.* ex qua proban-
di onus in adversarium trasferretur,
si quis eum filium neget, ut
communi omnium opinione re-
ceptum est. *Abb. Felin. Dec. cap. per tuas, de prob. Bartol. l. i. C. quor. bon. Alex. consil. 88. in. 7.*
Existimavit autem Baldus hoc eo
tantùm casu admittendum esse,
quotiens de hac re obiter quodam-

modo, non principiàliter age-
retur. *Bald. consil. 130. in. 1.* Si
quis enim alicujus hæreditatem
ea tantum ratione sibi decerni
postularet, quòd ab eo ut filius
esset tractatus nihil ageret, cum
ex tractatione quidem in quasi
possessione constituatur, at verò
in petitoriis non possessionem
tantum probare sufficiat, sed eti-
am titulum, & dominium, *L. si-
cuti. §. sed si, si servi. vin. Doctor. l. cum res. C. de proba. Bart. l. quidam in suo, de cond. inst.* quam
quidem Baldi opinionem Salice-
tus, Alber. Jaf. & plerique alij
secuti sunt. *Sal. Alb. l. non igno-
rat. C. qui acc. non poss. Jaf. l. neq. C. de testam. Ale. reg. 3. præsum. 38.* Sed contra plures maximæ au-
thoritatis viri, & rectissimè, ut
arbitror, sensere, qui generali-
ter id prodidere, si quis se ut fi-
lium tractatum doceat, sat illum,
visi contrarium probetur, se fi-
lium, & docuisse, & ut filium
admittendum, licet hæreditatē
petat. *Bart. l. i. §. 1. de quest. C. l. non nudis. C. de prob. Alex. consil. 51. in. 1. Ang. 87. in. fin. Dec. 56. n. 3. ubi hanc communem ait Paris. consil. 10. num. 110. in. 2.* Ad rationem
verò Baldi respondebant aliqui,
Alex. d. consil. 51. num. 7. quòd ubi
possessionis quæstio, & proprie-
tatis simul est, iudex ex officio
potest cui sibi videtur onus pro-
bandi injungere, *L. cum de etate de prob.* Cum vero hoc casu cog-
noverit, me quasi possessionem
jam probasse ex educatione pa-
rentum, tunc ejus partes futu-
ras, ut in adversarium contrari-
am probationem rejiciat proprie-
tatis, quam si adversarius non
docuerit, tunc me possessorem
ex ea sola quasi possessione judi-
cio superiorem futurum, *L. si filius*

6 *filius, de probat.* & ita hoc solum mihi remedium profuturum, ad obtinendam, & possessionis, & proprietatis etiam causam. Quam quidem sententia ego, & duplicatione confirmo. Primò, quia regula est, ubi quis est in possessione Juris, quo circa personas versatur, ex eo, & omni probandi onere levatum esse *L. circa. ubi Bart. Bald. de probat.* licet secus sit in Juribus realibus, in quibus sola possessio non sufficit. *L. sicuti. §. sed si servi. vind. Et ita procedat arg. Baldi, supra.* Sed cum nos hic agamus de quasi possessione Juris personalis, meritò dicendum erit, hac sola quasi possessione probata, cætera non amplius esse necessaria. Secundò animadverto, tunc hanc solam possessionem in petitoriis non prodesse, prout dicebat Baldus, *supra. in argum. contr.* ubicunque scilicet rei ipsius, de qua quæritur, origo, & primævus status possessioni nostræ profus est contrarius, potiusque cum adversarii jure consentit. tunc enim cum rei illius qualitas possessioni directè repugnet nostræ, si volumus ex tali possessione causam nostram sublevare, afferenda in primis nobis est ratio illius possessionis, ut ostendamus, quare res illa sua pristina conditione relicta, ita à nobis cœpta sit possideri ad aliumque se cursum deflexerit, ut rectè Bartolus, & cæteri declarant. *Bartol. L. si prius, de ope. nov. nunc. num. 18. Jas. num. 44.* Sed cum hæc nostra quasi possessio Juris filiorum, ejusmodi non sit, nec necessariò contrariam partem adversus nos tueatur, præfertim cum in dubio quilibet de legitimo natus matrimonio exis-

timetur, *diximus supra. c. 20.* propterea, & ex sola hac quasi possessione unumquemque filium probari dico, quod, & Accursius censuit, & Albericus optimizatione confirmavit. *Glos. Alb. L. non ignorat. C. qui accus. non pos.* Accedit his quòd cum primùm obsequia hæc parentum erga filios probata sunt, nedum de quasi possessione, sed proprietate constare dicitur, ex quo non nisi conjecturis res doceri potest; ut Cornæus ait, *consil. 1. in 3. col. 12. 13.* qui idem refert contrarias partes à Fulgoscio fuisse tractatas, quas is quandoque imprudenter secutus erat, in hacque, & ipsum sententia demùm constituisse. Ideoque eam contra Baldum, & veriolem, & receptiorem esse præter Cornæum, & Alexand. qui in eodem factò interrogati, ita responderunt, *Corn. d. consil. Alex. 88. iri 7. num. 7.* & Decius etiam aliis rationibus attestatus est, *Dec. consil. 54.* qui & illud adiunxit, *c. per tuas prob. num. 9. in fi. arg. c. consult. de Jur. patrona.* sat esse tractatum hunc ex unico tantum actu deprehendisse, ubi, & nominatio concurrat, licet alij ad hoc continuum decennii spaciū, ut in mariti cohabitatione aliàs diximus, soleant exposcere. *Abb. ca. illud. de præsumpt.* Crederemque ego hanc quasi possessionem, non solum vivente, sed, & mortuo patre acquiri posse, ubi quis ab aliis, ut defuncti filius tractatus esset, adversus enim eos videtur se filius rectè tueri posse, cum in quasi possessione ex illorum erga se gestis fuerit constitutus, quod etsi Alexander negasse prima facie videtur, *consil. 25. colum. fin. in 4.* si quis tamen

subtilius eam facti speciem intuatur, animadvertet non contrarium, sed divertum potiùs illius responsum esse. Sic, & Angel. in l. liberorum. in prin. de in fam. allegotus ab Alexan. suprà d. conf. 25. Et hæc quoad natales, & paterna in filios officia.

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

CAPUT XXIII.

An ex sola parentum nominatione, aut viciniæ fama quis filius censeatur.

SUMMARIUM.

- 1 Simplex nominatio filij, non probat quem esse filium, & quare.
- 2 Quibus tamen casibus sufficiat.
- 3 Fama est loco semi plenæ probationis.
- 4 Fama transfert onus probandi in adversarium.
- 5 Quando fama plenè probet.
- 6 Quis modus servandus in probando aliquem esse filium.

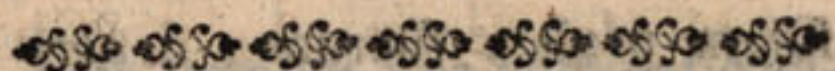
Sequitur tertia conjectura, quæ ex parentum oritur nominatione, quando ij aliquem ut filium appellasset, Quæ tamen sola per satis sanè debilis est, nec ideò aliquem ut filium verè probat. *L. neque C. de testam. l. num. epistolis L. non nudis Cod. de prob.* cum similia verba blandiendi potiùs animo etiam erga alienos sæpe proferri soleant, *L. nemo §. 1. de her. inst. L. Cajus de jur. patro.* ex quibus non ideò necessarium sumi debet argumentum. *d. L. neque, & l. epistola de*

paet. Immò si sola nominatio adest, jam nec esse est cætera repugnare. Nam qui filium non alit, nec patrociniò suo tuetur, satis ex eo contrarium paternæ pietati actum videtur facere, ex quo filium non educat, nec ea in illum confert, quæ pater debet. Certum verò est, cum nominationi repugnant facta, paternique affectus nudam illam filii appellationem fat debilem infirmamque esse. *L. si instituta §. 1. de inaff. testam.* Quòd si hæc nominatio non ocioso concepta esset tempore, sed in ea negotij specie, quæ verisimiliter non ad alium, quam ad filium pertinere debuit, rectè sanè tunc filius quis probari posset. *Barto. l. 1. §. idem de lib. agn. Gozad. consil. 12. col. 2.* Ut si in iudicio id parens fuerit confessus, *Abb. ca. per tuas de prob. nu. 8. Bal. consil. 182. in 2. aliàs consil. 16.* aut etiam extra iudicium eorum eo dedita opera, non perfunctoriè id enunciaverit. *Bartol. d. §. idem Abb. Dec. d. c. per tuas.* Sicut in illo traditum est, qui natalem filii sui diem in Calendario descripserat. *Glos. §. fin. Inst. de ingen. Bald. l. neque C. de prob.* Cujus rei ea est ratio, quòd semper cum hujusmodi nominatione adest, & aliud quiddam, ex quo paternam in filios elicimus charitatem, siquidem is illum ita in eo negotio appellando, simul etiam verè, & re ipsa se patrem ostendit, ideoque dicimus tunc ex sola nominatione quem filium probatum *Dec. d. c. per tuas. n. 9.* Quòd si fortuito filium quis vel præsentem vocarit, tunc ex eo nihil verè probatum cum communi sententia existimo, cum roboris assumant, ut negotium illud adivent, in quo solum

folium prolata fuerunt, *L. optimam, C. de contr. & com stip. Alexan. conf. 136. n. 12. in 1.* in cæteris nullius sunt momenti, atque ita contra Aretinum cum Decio, & aliis sentio. *Dec. d. c. per tuas n. 12.* Adderem ego tamen, si hæc nominatio, quanvis ociosa, à patre sæpius repetita fuisse probaretur, atque is ita solitus esset filium suum nuncupare, tunc multum sanè huic appellationi deferendum, hocque casu communem opinionem fortè limitandū. *Cast. l. non epistolis. C. de prob. Bartol. l. cum scimus Cod. de agr. & cens. lib. 11.* Ultima superest vicinæ fama, qua plurimum in his negotiis uti solemus. *L. si vicinis C. de nup. ca. illud de præsumpt.* unde, & inter Doctores dubitatum est, an sola per se ad filium aliquem probandum absque aliis sufficeret conjecturis. Salycetus quidem primus, in ea videtur fuisse sententia, ut ipsa per se nullis aliis suffulta administriculis parum prodesset, quod & Alexand. quandoque opinatus est. *Alex. consil. 15. in 4.* Panormitanus etiam hanc ideo contra Butrium opinionem defendit. *Abb. c. transmiss. que fil. leg.* quod nimis ei durum videbatur, ut ex sola fama secundum aliquem judicaretur, quæ alias vix semiplenæ probationis instar esse solet, *Abb. ca. veniens 1. de test. cum hæc quæ publicè per hominum ora circumferuntur, ut certo plerunque carent authore, & fundamento, ita quam sæpius vana, & inania sint, l. decurionum C. de pœnis, secumquem in eam sententiam quamplures alios perduxit. Aret. Felin. Dec. d. cap. per tuas fas. l. neque C. de testam* Contra quos tamen crebrior, &

verior stat opinio, nam & Butrigarius solam famam ex eo sufficere existimavit, quod plurimum communi hominum opinioni soleat lex tribuere, *l. cum de lanionis §. asnam, de fun. instr.* quod idem & Butrius putavit. *Butr. c. transmiss. q. fil. leg.* Quin & sibi contrarius Alexander, ter secundum hanc sententiam respondere non dubitavit: *Alex. consil. 51 in n. 1. & 90 in 6. & 88 in 7.* quam & duobus consiliis Decius etiam tutatus est, *Dec. consil. 54. 272.* quos quidem ea adductos opinor ratione, quod cum fama circa res vel veras, aut veritati proximas verletur, *Bald. l. filium, de his qui sui. col. 2* consentaneum maximè visum est, eam in his rebus plurimum valere debere, in quibus cum veritatis difficilis sit probatio, quid verisimile sit, lex ut plurimum inspicat, in dubiisque vicinæ famam, cæteris proponat conjecturis. *c. illud, de præsumpt.* Rectè enim illud se habet, Vox populi, vox Dei. Hinc scripsit Bartolus, *in l. de minore §. si plurimum, de quest.* si quis in alicujus conditionis quasi possessione per famam esset constitutus, ab onere probandi eum jam liberatum esse. *l. si mater C. ne de stat. de funct.* Ex quo colligitur famam nedum ad possessionem, sed ad proprietatem probandam posse conferre. Quòd si nos in dubiis sententiis à communi opinione non recedimus, *Fel. c. 1. de consti. n. 101.* cur non & hic publica fama filium adjuvet, quam unam leges semper intuentur, & à qua in hac materia omnia ferè solent pendere. *d. l. si vicinis & d. l. filium.* Ubi enim aliunde sumi non potest probatio & plenam fidem fama facit, *Dec.*

c. i. de appel. n. ii. Jas. l. cum ea. C. de transact. nec vana vox dicitur, cum tota res conjecturis, & indiciis nitatur. Arg. l. non oēs §. à barbaris, de re milit. Alexan. s. d. conf. Quin communi opinione probata, quo ad alicujus statum & conditionem, eo ipso dicitur veritas patefacta, Bald. l. i. C. de test. in princip. quod propriè in hac quæstione, & Felinus docuit. Felin. c. veniens i. de testib. n. i. Ex quibus omnib. ut aliquid ad Forensia negotia accommodatum possimus elicere, sciendum est docuisse Bartolum in l. i. cod. quorum bon. advocatos, ut cum de hujusmodi rebus oritur quæstio, illa duo in primis proponat, proprietatem videlicet, inde ejus rei quali possessionem. Sed quidam in hac re commodiorem regulam sunt secuti. Alex. consil. 51. in i. Abb. c. transmissæ, in si. qui fil. leg. Primò, ut dicamus eum, de quo agitur, natum fuisse ex viro. & uxore domi vicinis scientibus, Secundo, eum à parentibus, ut filium dilectum nominatum. Tertio, ut illius filium publicè ab omnibus fuisse habitum. Hæc tamen omnia ita conjunctim probare necesse quis non habebit. Alex. d. consil. 51. n. 7. Dec. consil. 54. in si. Paris. consil. 10 n. 72. in. 2. sed satis fuerit, eorum aliquod iudici constare, secundum supradicta. Quæ intelligenda sunt, cum his se conjecturis quis filium voluerit probare, nullis aliis contra adversantibus.

C A P U T XXIV.

Quæ potiores sint conjecturæ, ubi quæstio est, an quis sit filius.

S U M M A R I U M.

- 1 Ex uxore natus, cum qua, & alii rem haberent, mariti filius præsumitur.
- 2 Natus domi ex uxore non potest ut filius abnegari.
- 3 Nisi certis casibus.
- 4 An testimonium matris, & fama viciniae noceat, si dominatus sit.
- 5 Præsumptio pro matrimonio, cum filius ex uxore natus est, aliis prævalet conjecturis.
- 6 Fæminarum varia conditio in concipiendis filiis.
- 7 In dubio pro matrimonio iudicandum.

Pugnantis verò inter se pluribus conjecturis, maior tunc dubitationi locus esse potest. Finge etinim quem ex uxore dominatum esse, hunc negant agnati filium ea ratione, quod uxor quandoque, & cum aliis rem habere consueverit, nos ne idcirco contra filium iudicabimus? Diximus supra, mariti filium potius existimandum, *l. miles §. defuncto, de adult.* seu favore matrimonii, seu quod in dubio, quod honestius est, conjici debet, *Abb. c. intelleximus, de adult.* & ut dicebat Baldus, semper præsumendum potius possibile honestum, quam possibile in honestum: *Bal. l. filium de his qui sui.*
Quod

Quod adeo verum est, ut & licet mulier, non in mariti ædibus, sed apud alium, cum quo immisceri solebat, puerum peperisset, si tamen eo in loco non invito viro habitasset, maritoque ad eam liber quocunque tempore aditus pateret, tunc etiam iustus ille filius intelligatur. *Bart. consil. 58. in 2 Dec. consil. 657.* Affirmandumque idem fuerit, quavis mater eum ex se deinde genitum negaret, *l. pen. de probat.* cuius rei celebre illud est exemplum, quod olim maximo regi contigit, qui cum ut patris filius in paternum regnum successisset, eum deinde mater prope moriens, non Regis, sed militis cujusdam filium professa fuit, huiusmodi enim matris testimonium nihil ei nocere, responsum est, nec illum ideo regno eo fuisse ejiciendum. *Bart. d. l. filium de his qui,* Quin & si parentes ambo, eum ut alienum reppellerent, adhuc non debet filius, qui dominatus est, ob contrariam eorum assertionem, ullam status sui controversiam pati: *Abb. c. per tuas, de prob. n. 4 & cap. tramiss. qui fil. leg. n. 4.* Cum enim tradita nobis sit regula, quomodo filius quis dijudicetur, quæ quidem eo solito nititur, quod ex uxore quis natus sit, *d. l. filium in princ.* merito à regula hac nunquam erit recedendum, nisi exceptio verè & necessario probetur, *Bart. l. quotiens si quis cau. Dec. l. 1. de reg. jur.* cum satis non sit, eam aliquibus conjecturis elidi tantum, aut obumbrari: *Dec. cap. in præsentia, de probat. n. 15. 16.* Ideoque cum ex marito filius suscipi rectè potuerit, tametsi aliis quoque uxor se viris junxerit, & omnia etiam concurrant ea, quæ in

contrarium supra adducta sunt, jam constat nec verè, nec necessario exceptionem probatam esse idcircoque regulæ prædictæ standum, quæ cum claram rem reddat, *Dec. cons. 8. in princ.* in apertis non erit conjecturis locus, *l. continuus § cum ita de verb. oblig.* præsertim cum hæc filiorum probatio, quæ ex natalibus elicitur, legis sit testimonium, *Bald. d. l. filium, n. 11.* a quo Judex recedere non debet. *Bald. l. 1. C. qui accus. n. 52.* Hinc sequitur, quod si quid contra natalium causam afferatur, quod necessario aliter rem se habere demonstrat. tunc cum legis præsumptio ad impossibilia non deducatur, *c. qui verisimile de præsumpt.* & exceptio à regula supra dicta verè probetur, jam relicta priori conjectura, ad hanc contrariam erit divertendum. Quid enim si maritus per biennium absens, domum reversus, anniculum repererit? Quid si septuagenarius extiterit, aut alias coeunti vires defecerint? *Souz. Jun. consil. 86. n. 45. in 3.* Quid si infirmitate impeditus uxorem cognoscere non potuerit? num merito filium interea domi natum ex uxore, uti alienum & translatitium debet expellere? *d. l. filium.* Indubitatum hoc quidem est, cum huiusmodi rationibus urgētibus facilis adulterinus partus deprehendatur. *c. causa. 1. q. fil. legiti. ubi Abb. 1. Not.* Illud ambiguum magis videtur, cum filius domi quidem natus est, ex adulterio tamen eum genitum mater affirmat, cumque ejus assertionem, & viciniæ, & hominum fama consentit, censent enim Doctores, contra filium præsumptiones has recipiendas, *Alex. cons. 82. in 7. Cast.*

Cast. consi. 175. col. fin. Bal. d. l. filium. cum lex matris testimonio plurimum tribuat, *Host. c. officii. de pæn. § rem.* nec probabile sit, illam tam infamem adulterii notam, contra veritatem ipsam, sponte fuisse subituram, publica præsertim fama accedente. *Ancharan. consil. 225.* Idem & eo casu tradiderunt, cum mulier diu sterilis tandem à marito divertisset. aliquotque post diebus reversa, filium domi peperisset nec enim hunc, nisi à patre ut filius agnoscat, necessario viri filium habendum ajunt. *Abb. Felin. c. per tuas.* & generaliter, quotiens contra filium, matris assertio, cum contrariis obsequiis, aut appellatione, vel communi opinione conjuncta est, tunc solam matrimonii præsumptionem in favorem filiorum infirmari contendunt. *Corn. cons. in 3. litera 2. Alex. d. cons. 88. Ale. reg. 3. præsum. 57. n. 9. 10. Goza cons. 12. n. 22. 25.* Sed ego, cum supra docuerim, esse nobis in his quæstionibus ab Ulpiano regulam constitutam, *d. l. filium.* ab ea temerè non puto discedendum. Ideo ne his casibus, contra filii natales, & matrimonium quiscquam ausim judicare: *Paris. cons. 11. 12. n. 234. in 2.* cum ea, quæ contra objiciuntur, rem ita esse necessario non probent, parentumque testimonium prodesse tantum, non filiis obesse possit. *L. 1. §. si quis, cum Glos. ad Carbon.* atque hæc matrimonii præsumptio, & natalium, nedum famam sed & ornus ferè alias superet conjecturas. *Abb. c. transmissæ, qui fil leg.* Quod sit, ut si uxor sterilis, quæ diverterat, nunc reversa filium ediderit, hic non ideo adulterinus sit suspicandus,

cum scribat Plinius, *lib. 7. ca. 13.* mulieres aliquas semel tantum parere, alias post certum tantum tempus, ut post inventam, alias secundum varios cœli & Syderū motus, nunc fœcundas, nunc prorsus steriles reddi, ita ut conjectura hæc necessaria sit, ob quam regulam eam missam faciamus. Movetque me maximè exemplum id, super quo clarissimi duo Jurisconsulti responderunt, *Alex. consilio 88. in 7. & Corn. consil. 1. in 3.* ubi cum filius in domo adulterinatus esset, educatus nominatus, legitimatus, institutus, atque ita & matris maritus, mater, filius, adulter, & vulgò omnes, eum ut adulterinum prædicarent, adhuc tamen ob solam matrimonii præsumptionem, valde in ea re extricanda laborant, & tandem, quoniam maritus eo tempore aberat, quo filius conceptus est, contra matrimonium responderunt: *Corn. d. consil. litera a 2.* tanquam cætera omnia contra hoc unum satis essent infirma. Atque hoc argumento infinitæ propè quæstiones decidi possunt, uti, uxor per duos menses procul a marito cum adultero morata est, inde post septimum mensem domum reversa, parit, licet enim frequentius id sit, ut fœminæ novem mensibus uterū ferant, justus tamen & ille partus est, qui septimo mense editur. *L. septimo, de stat. hom.* Unde quam diu ex marito concipi potuit, nunquam ex adultero procreatum dicemus. *Abb. c. officii. de pæn. § rem. d. l. miles §. de functo.* Nisi fortè malit quis peritorum consilium adhibere, eorumque judicio acquiescere. *Doct. l. Galus, in princi. Guil. Bene. c. Raynutius, in 3. part. ver. quæ filium*

7 *lium n. 16. & seq.* Sed ego, ut dixi, in dubio semper secundum regulam, id est, pro matrimonio pronuntiarem, *cap. si. de re-judic.*

CAPUT XXV.

Quid, si quis nunc filius, nunc alienus habitus fuerit. Et quando plura invicem repugnant.

SUMMARIUM.

- 1 Natus ex matrimonio adeptus est jus proprietatis & possessionis filiorum.
- 2 Fama an tollat alias præsumptiones in favorem filiorum.
- 3 Quando ultima derogent prioribus.
- 4 Jus alicui mea causa quæsitum, eo invito non possum revocare.
- 5 Posterior tractatio potest filiis prodesse, non nocere iis invitatis n. 6.
- 7 Testimonium patris vincit famam viciniae.
- 8 Tractatio paterna prævalet soli nominationi.
- 9 In probanda filiatione, duo testes sufficiunt.

Quid verò si dominatus quis sit, & à parentibus etiam filij loco habitus, postmodum ab iisdem uti alienus rejiciatur, fama que illum omnino illegitimum attestetur, anne contra filium posteriores has præsumptiones recipiemus? Affirmant hoc aliqui, cum ultima de-

rogent præcedentibus, *l. pacta novissima C. de pact.* & quem aliquando parentes filium negarunt, si deinde ut ex se natum agnoscant, hoc quod novissimo loco actum est, attendi solet: *Felin. c. per tuas, de prob. num. 14. Ver. amplia sec.* quemadmodum, & cum varius rumor de alicujus ingenuitate vagatus est, semper enim posteriorem famam sequimur *l. si mater. c. ne de sta. defunct.* quod præter *Corneum cons. t. vol. 3. doctiss.* etiam *Gozadinus* opinatus est *cons. 13. n. 40.*

Ego tamen contra sentio, namque is qui ex matrimonio natus præsumitur, si etiam filii loco quandoque habitus fuit, dicitur nedum proprietatis, quod ex natalibus oritur, sed & quasi possessionem ex ea re adeptus, *Dec. d. c. per tuas num. 4.* merito cum utrumque penes ipsum sit, invitatus inde ejici non poterit. *Bart. l. filium de his qui sui sunt.* Cedit enim semper fama natalibus, *Abb. c. transmissa, in fin. Qui fil. legit.* & prior parentum observatio, quæstat a matrimonio, & delictum excludit, aliis contrariis gestis præferenda est, negligimus etenim hic famam contrariam natalibus, non quia plerumque & possessionem perturbare, atque etiam proprietatem probare, apta non sit, *Corn. de consi. 1. litera b. 2.* sed quoniam, cum ea indubio rebus veris convenire censeatur, hic, cum de proprietate constat, *d. l. filium* jam illi locus amplius esse non potest, contra veritatem Juris testimonio probatam *Bald d. l. n. 11.* Cum igitur jus proprietatis quæsitum filiis ex matrimonio non possit invertere, minus certe, & possessionem valebit adimere, cum nec

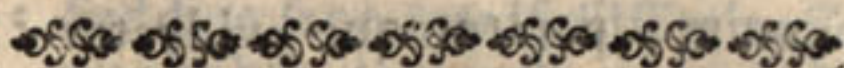
nec contraria parentum assertio, filios inde valeat dejicere, *l. 1. §. 1. cum Glos. ad Carbon* nuncq; cum, & proprietati conjuncta sit, facile se ipsam ab aliena injuria & apprehensione possit tueri. Nam quod dicitur, ultima prioribus derogare, verum id est, cum ea omnia novissimè concurrunt, quæ initio rei gerendæ affuerunt, *dict. l. pacta novissima*. tunc enim secundum naturam est, quo quid vinculo indutum eodem etiam dissolvi: *L. 4 nihil tam naturale, de reg. jur.* Verum cum non ita omnia conveniunt, tunc prævalet proculdubio quod priore loco factum est, idque quod subsequutum fuit, quanvis adversus præcedentia videatur, quia tamen non jisdem adminiculis munitum apparet, rejici solet. Veluti si tibi aliquod jus mei unius opera esset acquisitum, vellemque id deinde contrario actu revocare, non enim id mihi amplius te invito licebit, *l. si. de pact. l. cum à socio C. de jur. dot.* eo quod oportuit tuum quoque nunc, sicuti initio, consentum inter fuisse, *L. ab emptio ne de pact.* alioquin quod contra ego te nolente egerim, irritum totum est, quanvis novissimo loco factum. In proposita igitur questione licebit quidem parentibus, eum quem ut alienum semper respuerunt, ut verum deinde filium agnoscere, eo volente, non tamen è contrario, qui filius aliquando habitus fuit potest invitus ex illa possessione detrudi, *Guil. Ben. ca. Raynutius ver. quæ filium n. 19. in 3. par.* atque ita verè Filinus loquitur, *in d. ca. per tuas num. 14.* quod nec Cornæus etiam negasse videtur, qui in exemplo à se tradito, nunquam il-

lum ut justum filium observatum fuisse præsupponit. Quin etiam, & Gozadinus ea potest ratione defendi, quod de commodo filii agebatur, ut posterior tractatus prævaleret, qui casus longè à nostro diversus est, cum nos quæramus, an in ejus odium, id inspiciendum sit, quod ultimo loco actum est, tunc enim omnino affirmamus, si domi ex uxore sit natus, atque illi se ut filio, parentes aliquo tempore præbuerint, non posse amplius illum invitum, vel mille inde conjecturis adversantibus ex illo statu deturbari, quam, & Alexandri fuisse sententiam proculdubio contenderem. *In d. consil. 88. vol. 7.* Planè si filius ipse postquam primo sub alicujus ut parentis vixit patrocinio, inde ab eo ejectus, in alterius se domum, & curam contulerit, aliumque loco patris habere cœperit, cum ipsemet sibi jus suum imminui patiatur, incipiatque novam sibi in alio solo possessionis causam quære, non amplius audiendus videtur, si iniquum erga se prioris parentis judicium velit accusare, cum ipse ultimis his obsequis sponte consentiendo, anteriora omnia gesta prorsus videatur improbalse. *Fel. d. c. per tuas n. 14. vers. sed istud. & Ruin. cons. 52. in 5. n. 9.* Fingamus nunc parentum testimonium cum viciniæ opinione pugnare, quid erit respondendum? Solet potior multò semper esse parentum assertio, quam quæcunque vel publica fama, hæc enim naturalem illam erga filios dilectionem, nobis semper ob oculos proponit; illa quandoque unius vel improbioris hominis voce excitata, inde per multorum ora latius fusa, adhuc sæpe errore

errore, & mendacio non caret, c. *Ofius*, cum *Glos. de elect.* Unde dicitur:

Tam ficti pravique, tenax, quam nuncia veri.

8 Quod sit aliquem ut filium quis enutriat, atque in eum paterni omne genus officii conferat, alius illum filium appellet tantum, atque ex se genitum prædicet, dubitandum plane non puto, quin educatio isthæc uti veræ erga liberos pietati magis consentanea nudæ filii appellationi non sit præponenda; *Bald. L. non ignorat. Cod. qui accus. non pos. num. 14.* quemadmodum de eo dicitur, qui se uti parentem omnibus in rebus gerebat, filium tamen illum à se susceptum negabat, res enim & facta, verbis ac cuicunque nominationi sunt præferenda. *L. si instituta §. 1. de in offic. testam. L. si posthumus, §. fin. de lib. & postum.* Eliditur tamen & hæc ipsa præsumptio quoties cum validiori concurrit, veluti quod quis dominatus sit, idem tamen ab alio educatus, cum enim natalium causa proprietatem respiciat, educatio verò aut nominatio possessionem: *Dec. d. cap. per tuas n. 4.* nemo ignorat proprietatem pluri quam possessionem esse æstimandam: *C. cum dilectus, de causa pos. & proprie.* Quæ omnia uti cæteris in rebus duo testes sufficiunt, *L. ubi n. de testib.* sic & ipsa duorum testimonio rectè probabuntur, traditum enim est, filiorum causam hac sola autoritate optimè posse defendi. *Castr. L. errorem C. de test. Dec. consil. 272.*

CAPUT XXVI.

An illegitimi se ex certo patre natos probare possint.

SUMMARIUM.

- 1 Illegitimi sparsim geniti putantur Jure civili.
- 2 Hodie Jure Can. aluntur, & patrem ostendunt.
- 3 Quibus conjecturis eum agnoscant.
- 4 Natus ex muliere, quam quis sumptibus suis sustinet, an præsumatur ejus filius.
- 5 Quid si ex ea, quam quis sæpe cognovit.
- 6 Quid de eo, qui natus est domi ex ancilla.

EXistimant multi, quæcunque de filiis probandis legibus tradita sunt, ea ad justum tantum & legitimos pertinere, aut ad eos quoque, quos leges non improbarunt, naturalesque appellati sunt: *Ang. consil. 191. Fas. 102. in 4.* Reliquos enim adversus legum præcepta procreatos, illos idcirco auxilio destitutos ajunt, quod ij nullo certo parente, sed vulgò concepti existimantur, *L. vulgo de sta hom.* unde & Spuriij, propriè nominari solent, *§. si adversus Instit. de nupt.* Quis autem eum ut filium velit asserere, quem lex non ex se, sed sparsim ex collectitio veluti semine genitum putet. Etenim si, ut diximus, hæc filiorum ipsa probatio Juris ut plurimum conjecturis nititur, quid ineptius esset, quam eo illum tueri præsidio, quod totum in ejus odium, & injuriam

natum, paratumque videatur? Jus enim contra hos omnia in deteriorem ferè patrem intrepratur, quomodo hi ergo ex regulis aut præsumptionibus Juris in hac re unquam poterunt adjuvari? Quæ igitur suprâ de filiis probandis disseruimus, ea legitimorum tantum propria, nec cum his quisquam commune habere volunt. Sed hæc ego summo quidem Jure civili recepta crediderim, quo isti omni humanitate indigni habentur, nec filii etiam nominantur: *Aut ex complexu.*

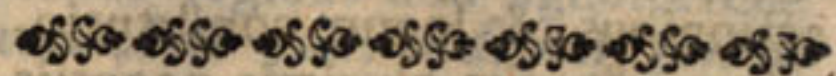
2 Absunt hæc tamen loge ab æquitate Pontificia, quæ quanvis omnem complexum, uxorio uno excepto, damnet, non tamen inde natos, omnis prorsus cõmodi expertes esse patitur, quin cum alimenta saltem eis hoc Jure debeantur: *C. cum haberet in fi. de eoque dux. in matrim.* negare haud possumus, & in his illam filiorum quasi possessionem esse spectandam alioquin supervacanea hæc Juris Pontificis sanctio redderetur: *Dec. ca. per tuas de prob. 1. col. Gozad. conf. 13. n. 47. 55. Paris. consi. 10. n. 35. in 2. colligimusque hoc apertè multis ex locis, ubi & spurii in quasi possessionem constituuntur, & patrem certum videntur demonstrare: C. transmiss. qui fil sunt legi c. Michael. § tot. tit. de fil. presb. Bald. d. l. vulgo.* Nos quoque ex variis Doctores responsis superiori capite multa attulimus exempla, quæ ad illegitimum quem alicujus filium probandum, idoneo possint esse argumento:

3 *Anchar. consi. 225. Alexan. 88. in 7. Corn. 1. in 3.* Adeo ut ea ferè omnia, quæ de legitimis filiis supra sunt disputata, & ad hos pertinere posse veriùs videatur.

Si quis enim ab aliquo uti Spurius filius nominatus, enutritus, tractatusque proponatur, atque ita de eo publicè homines sentiant, quin hic ab illo deinde paterni officii Jure alendus sit, minimè dubitandum est, cum ex iis jus quodammodo filii adeptus videatur, quo amplius privari illum non decet. In eo tantum hos fateor, quo ad hanc rem à legitimis differre, quod habent illi potissimam semper præsumptionem, quæ oritur ex contracto parentum matrimonio, ex qua necessariò ferè se filios semper probare solent, quanvis alia repugnarent indicia, *diximus supra c. 24.* Hi cum ex matrimonio non sint profecti, tali non poterunt auxilio uti contra parentes. Sed tamen, & alia pro his conjectura recepta est quæ vice illius sit, quæ pro matrimonio facit in legitimorum favorem, traditum enim est, si quis mulierem quamcunque apud se consuetudinis gratia domi propriæ alat, & retineat, partum inde editum illius ferrè semper judicandum, quamvis, & ab aliorum concubitu illa interim non abstinisset, quod ad uxoris & concubinæ exemplum inductum est. *Abb. c. per tuas 1. col.* Hincque si quærat aliquis, an mulier quæ non eadem in domo cum aliquo degebat, sed ejus tamen sumptibus alio in loco sustinebatur, filium susceperit, cum ad eam illi uni tantum viro, non cæteris liber aditus pateret, ipsa tamen furtim, & aliis jungi cõsuevisset, sitne pater ille potiùs censendus, cujus stipendio mulier alebatur, an communis verò omnium partus, qui cum ea versati assent, quasi vulgo, & is cõceptus

ceptus. Responderem ego, illum filii parentem declarandum, in cujus manu mulier erat, cuiusque dominatur egebatur, quavis, & aliis sui copiam quandoque fecerit. *Dec. d. cap. per tuas in 1.* Introduta est enim hæc præsumptio ad matrimonii similitudinem, in qua satis habet quis docere se domi ex viro, & uxore simul habitantibus natum, licet aliæ adversentur conjecturæ. *L. miles. §. defuncto, de adulte.* Unde, & cum hic arbitratu suo mulierem retineret, filios susceptos ei adiudicabimus, quod, & is cum illa habitare diceretur, licet non omni temporis momento cum ea versaretur, *L. si quis ita. de cond. & de mon. & negotium hoc satis domi factum videatur, ex quo domicilij appellatio, & ad domum siue conductam, siue gratis aut hospicio receptam rectè refertur. L. lex Corn. §. domum de injuriis.* Quod si nihil de hac istius mulierem potestate appareat, seque non ei unitantum foemina addictam esse voluerit, tunc ex eo quis aliquē ut filium agnoscere cogendus non erit, quod cum ea quandoque rem habere consueverit. *Alber. in L. filium.* Nec enim verisimile est, quæ alicujus libidini patere cœpit, eandem etiam non plurium virorum periculum facere voluisse, licet ipsa ex certo tantum parente genitum affereret. *Alex. consi. 157. in 5.* Sicuti nec is uti pater eo solo iudicatur, quod ejus ancilla domi apud se filium pepererit. *Bald. d. L. filium. 2. col.* Si tamen probare ea posset, cum illo uno tantum sibi commercium intercessisse, tunc filius omnino recipiendus videretur. *Alciat. reg. 3. præsump. 37.*

Sed hoc sanè manifestissimis esset rationibus demonstrandum, cum in dubio Doctores affirmant, maximam esse pro mulierum libidine, & incontinentia suspicionē, *Albe. d. l. filium. Dec. d. cap. per tuas Alex. supra d. conf.* videaturque hæc rara avis, quæ unius tantum viri consuetudine contenta sit. Quod, & ego in his quidem, quæ pudorem suum jam cœperint abjicere, maximè probo.

CAPUT XXVII.

In testamentis, an filii appellatione, naturalis contineatur.

SUMMARIUM.

- 1 In conditionibus verba aliter quàm in dispositionibus accipi.
- 2 Naturales nati in figura matrimonii cur olim substit. non excluderent, hodie secus. numer. 5.
- 3 In substitutionibus liberorum, ij censentur vocati, qui possunt succedere ab intestato.
- 4 Intel. *L. filius familiæ. §. cum quis, de leg. 1.*
- 5 Naturales in figura matrimonii cur. magis nomine filiorum veniant, quàm ceteri naturales.
- 6 Verba testatorum, secundum legis dispositionem accipiuntur.
- 7 Ex testatoris voluntate, naturalia es substitutum excludunt,

- dūt, & quomodo ea agnoscat.
- 8 Mulier gravata, si sine liberis, an naturalibus susceptis, extinguat conditionem.
- 9 Quomodo nomine filiorum veniant Spurii.

Cum filius propriè is dicatur, qui ex viro, & uxore nascitur, *L. filium. de his, q. sui sunt.* dubitari solet, an eo nomine naturales quandoque comprehendantur. Quæ quæstio, quoniam latè patet, ut quæ, & hominum actionibus, & legum constitutionibus, & aliis plurimis negotiis possit applicari. Idèò commodum esse duximus, eam in capita aliquot partiri, ac primò ab hominum actionibus exordiri, quæ in hac re possunt dupliciter considerari. Quod enim à nobis profertur, aut ad ultimam pertinet voluntatem, aut ad alium inter vivos actum. Primò igitur quomodo in testamentis, inde quemadmodum in contratibus hoc nomen accipiendum sit, differemus, quibus postremò, quam in legibus, vel statutis interpretationem admittat, adjungemus. Solent igitur testatores duobus ferè modis hoc filiorum nomine uti in testamentis, aut in conditionis vim, aut simplicis enunciationis, quæ quoniam inter se differunt, *Bartol. §. & quid si tantum, col. 2. Imol. L. ex facto. §. si quis rogat. ad Trebel. colum. 3.* erunt, & ipsa separatim quoque tractanda. Finge ergo testatorem ita dixisse, Titium instituo, & si sine filiis deceserit, Cajum substituo. Quid si Titius naturales tantum filios reliquerit, hos ne Cajum excludere dicemus? Ego omissis longissimis Doctorum in hac re controversiis, *in d. L. ex facto. §. si*

quis rogatus. in c. in presentia, de prob. in L. generaliter. §. cum autem C. de inst. & sub. ubi Ang. ast. non posse dari certam doctrinam. quæ solæ per se iustum volumen possunt occupare, tam multa ab his in hanc materiam fuerunt cumulata, aut verius implicata, *Paris. d. cap. in presentia, per. 29. col. Alex. Rip. latissime. d. §. si quis rogatus,* distinguendum censeo veterum Digestorum jus anovissimis Imp. constitutionibus. Si enim secundum prisca tempora loquamur, credo sub ea conditione olim nunquam naturales filios sive ex servili contubernio, sive ex concubinato fuisse comprehensos. Cujus rei argumento sunt leges quàm plures, in quibus cum de filio fit mentio, naturales tamen sub matrimonii specie natos, qui cæteris favorabiliores esse solent, *diximus supra c. 14.* non aliter contineri volunt, nisi ea fuerit, manifesta testantis voluntas. *L. si de fur. de lib. cum pater. §. volo, de leg. 2. d. L. ex facto §. si quis rogatus* Ut cum hinc videamus, ab his tunc tantum excludi substitutos, cum ita testator declaravit, jam inde apertum sit, in reliquis quibuscunque casibus secus dicendum regulamque in contrarium potius statuendam. Hoc autem ego tunc ita factum existimarem, propterea quod ab intestato nihil eo tempore consequerentur. *Aut. quib. mod. nat. sui. princ.* at verò in substitutionibus cum liberorum fit mentio, hi regulariter tantum vocati censentur, qui substitutos ob legitimam successionem valeant excludere. *Soc. L. cum avus, de cond. & demon. num. 65. vers. mihi videtur Tiraquel. L. si unquam. C. de revoc. donat. vers. sus.*

susceperit liberos. nu. 86. Receptum etenim communiter illud est, conditionem illam, si sine liberis, filiorum ipsorum favore appositam semper esse, *Alex. consi. 109. § 185. in 2. Curt. cons. 46.* tametsi ex testamento iis quidem verbis non vocentur, eis tamen jus ab intestato succedendi, unde substitutos excludant, sit reservatum, *L. Lucius. cum Glos. in fin. comuniter pba. de her. insti. Dec. L. 1. C. de pa. num. 25.* quo fit, ut in his conditionibus necessario de iis tantum filii sit intelligendum, qui ab intestato valeant hæredes esse, *arg. d. glos. in L. Lucius. Zuebar. L. 1. C. de pact. num. 70.* nisi forte aut testatoris, aut facti ipsorum proprio excludantur *Bar. L. filiusfam. §. cum quis in fi. de leg.* alioquin si lege prohibente non possent succedere, tunc nec favorabilis conditio illis unquam haberetur, nec directè filii dicerentur, cum legitimi ab intestato non essent successores, quod proprium filiorum est. *L. si mater. C. de suis §. le. §. 1. Just. de her. que ab intest.* Credoque absque ullo scrupulo hanc Martiani sententiam in quodam responso extitisse: *L. filiusfam. §. cum quis de leg. 1. §. ibi disti Bart. circa fi. 4* *convenit oponi. nostræ* dum de tali conditione loquitur, quamvis ibi Accursius filios eos quoque in hac conditione contineri dixerit, qui ex testamento tantum capaces sint licet ab intestato non admittantur, quod sanè adversus responsi illius mentem arbitror, tum rationib. supra dictis, *Cl. d. L. Lucius Soz. d. L. cum avus n. 65.* tum quia verbum, hæres. *De quo in d. §. cum quis,* in dubio de eo accipitur, qui ab intesta-

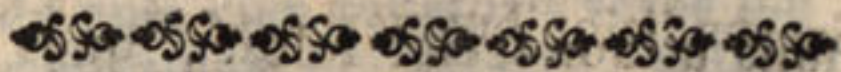
to vocatur: *Bart. d. L. 3. §. de illo pro socio.* Concludo itaque filios in conditionibus eos comprehendendi tantum, qui ab intestato succedere apti sint (exceptis adoptivis liberis, quorum gratia fideicommissio facile fraus fieri posset, *L. fideicommiss. de cond. & demon. Dec. cons. 399.* & paucis aliis casibus, quos infra attingemus) hacque ratione olim ad naturales filios talem conditionem non pertinuisse, quod hi ab intestato legibus non agnoscerentur. *Ant. quib. mod. nat. sui. in princ.* Hodie verò cum nati in servili consortio, cum primum ad libertatem pervenerint, à Justiniano æquè ac legitimi fuerint approbati: *Insti. de serv. cogn. in princip.* crediderim in his Jure optimo omnia ac in justis filiis esse observanda, ab hisque, & fideicommissum extingui. *Arg. L. 1. §. lex. falcidia. ad L. Falc.* Naturales autem cæteros ex concubinis natos, quis ab intestato in duabus unciis succedunt. *Aut. th. licet. C. de nat. lib.* pro eadem etiam portione, & substitutum semper excludere, quoniam quo ad hanc tantum partem, ubi quis de his aliter expressè non statuit, eos liberorum loco lex habet, *facit L. si. C. de confir. tut.* jusque novum ita ad illos extendi debet, *d. §. lex Falcidia.* Cum enim in substitutionibus de his semper actum censeatur, qui gravato possint hæredes esse, *d. L. filiusfam. §. cum quis* jam sequitur, ut pro qua portione, eos ut filios lex agnovit, ad eandem testator illos vocare voluisse existimetur. *d. L. hæredes mei. §. cum ita. §. Soz. d. L. cum avus numer. 65.* Ateque ideò quod objiciebat Decius, *in c. in presentia. n. 31.*
in

in conditionibus verba verè, & propriè accipienda, *L. qui hæred. de cond. & demost.* nec naturales verè filios esse, *d. L. filium, d. bis qui sui.* satis ex hoc tollitur, quòd hujusce portionis ratione, & hi filii habeantur ex legis constitutione, ad cujus normam, cum, & testator omnia sua negotia dirigere præsumatur, *Bar. L. ut iusjurandi. §. 1. de ope. lib.* propterea illius mentem, & in his conditionibus verborum antepo-
nimus proprietati. *L. in conditionibus, de cond. & demon.* Hanc quidem distinctionem si sequamur, quam ego doctissimo Præceptorum meo Augustino Beroo placuisse scio, *in c. in presentia,* ita, & Bartolum Panormitano, quos inter se acriter dissidere ferunt, licebit conciliare, ut alterum ex præcis legibus, quæ naturales ab intestato non admittebant, alterum secundum jus novissimum loquutum dicamus. *Bartol. d. §. si quis rogatus. num. 2. Abb. c. in present. n. 22.*

7 Sunt tamen hæc in testatorum conditionibus, de quibus agimus, non legum accipienda, quæ iustam sobolem semper exquirunt, atque à testantium verbis longè diversæ sunt. *L. generaliter. §. cum autem. Cod. de inst. & substit. ubi Fas. num. 6. ait hanc communem sol. & Alexan. d. §. si quis rog. nu. 1. 12. Sozin. de test. L. cum avus num. 61. 65.* Et testatorum etiam quotiens eorum mens non eliter expressa fuit, aliquin dubium non est, & vulgares honeste naturales, & olim, & hodie substituti potiores haberi potuisse, si ita defunctus voluisset. Cujus mens ex eo deprehendi solet, si illum gravavit, qui non nisi naturales filios poterat suscipere.

L. hæred. §. si ad Trebel. Cùm enim de facto tantum impleri possit hæc conditio, æquè jam videtur, ac si verè, & propriè fuisset observata, *arg. L. pe. C. de cond. inst.* cùm verba secundum ejus conditionem sint intelligenda, in quem conferuntur. *L. plenum. §. equitii, de usu & hab.* Idem & si de iis in alia parte testamenti mentionem fecisset, cum aliquo eorum commodo, & honore, *L. q. filiabus. L. si servus plurium. §. si de leg. 1. Bart. d. L. si quis rogatus,* aut eo in loco Municipalis lex, naturales æquè ac legitimos ad successionem vocaret, *Bart. L. hæred. §. 1. ad Trebel. Alexan. d. §. si quis rog. num. 10.* aut testator ipse naturalii esset, quis probabiliter ejusmodi sobolem non debuit contemnere. *Dec. d. c. in present. n. 36.* aut si genere, & dignitate insignis quispiam infimum aliquem, & obscurum hominem per fideicommissum substituisset. Sat enim ex eo constat non esse sibi humiles abjectasque
8 personas, idcirco odiosas, quòd longè à sua ipsius sanguinis claritate absint. *Ripa. d. §. si quis rog. n. 16.* Atque hæc ita in filiis masculis gravatis communiter sunt recepta, secus in foeminis traditum est, *Bart. d. L. hæred. §. fin. Abb. cap. in presentia num. 21.* quorum naturales filios, verisimile vix unquam est à testatore vocatos, cùm absque turpi pudicitia nota suscipinequeant, in mulieribusque maior quàm in viris, vitæ honestas ac castitas requiritur. *Gl. L. palam. §. qui in adult. de rit. nupt.* Sed ego cùm supra docuerim ex Scævola regula, quoscunque aptos ab intestato succedere, eosdem, & conditionem illam extinguere, *d. L. fili-*

filius fam. §. cum quis secundum verum intel. adduci non possum ut credam, naturales filios matri nihil prodesse, cum ei legitimi semper hæredes existant. *§. vulgo Instit. de succe. cogn.* Etnim si lex concubinatum permittit, & naturales filios sic matris justos successores probat, ut & si illustris fuerit, adhuc tamen illi dedecus non putet, quos simul eum legitimis filiis hæredes habeat. *L. pen. C. de Orfic.* Quid probabilius est, quam testatorẽ ad hanc legis constitutionem se tacite conformasse? *L. hæredes mei. §. cum ita ad Trebel. ubi Bart. Alex.* Quæ enim ex hac matris ignominia oritur, si lex eos quam maximè fovet? Immo cum filii spurii ejus qui fideicommissum gravatus est, nunquam substitutum excludant, eò quod filii non possunt appellari: *Bart. §. si quis rogatus num. 4.* acrederem ego si foemina hoc fideicommissum sit inunctum, quæ spurios non tamen ex damnato coitu genuerit, ab iis etiam secundum Justiniani distinctionem, *d. L. pen. C. ad Orfic.* substitutum posse excludi, & hoc casu tantum ratione scilicet matris filii nomẽ etiam in spuriis admittetur. Sed æquius in hac re fortasse fuerit, ad Imo, & Alex. distinctionem recurrere. *Imo Alex. d. §. si quis rogatus n. 7* ut foemina conditionem consideremus, que fideicommissum gravata est, essetne testatoris filia aut extranea, ut si filia, sane ex præsumpta patris mente naturales minimè vocati censeantur: sin extranea, tunc supradictæ nostræ sententiæ sit locus. Quod & aliis rationibus non ineptè à recentioribus confirmatum est. *Paris d. c. in præsentia de proba. n. 53. 54.*

C A P U T XXVIII.

Quomodo accipiatur conditio. Si sine liberis ei injuncta, qui religionem proficitur.

S U M M A R I U M.

- 1 Gravatus, si sine lib. intelligitur de iis quos habere potest.
- 2 Natus ex religioso, servus efficitur paternæ ecclesiæ.
- 3 An ullo casu possint religiosi filios justos quærere.
- 4 Quando dicatur impossib. quod pendet à voluntate Principis.
- 5 An ecclesia sit loco filii.
- 6 Clericus potest filios adoptare, & n. sequ.
- 7 Filii adoptivi non excludunt substitutum.
- 8 Conditio, si decesserit sine lib. an sit duplex, vel simplex.
- 9 Conditio necessaria que dicatur, & quomodo impleatur.

MAior in ea specie cadit dubitatio, cum quis sacris initiatus hæres institutus est, gravatusque idem, si sine liberis decesserit, hæreditatem alii restituere. Cum enim supra statuerimus, conditionem hanc plerumque naturales filios complecti ex testatoris voluntate, propterea quæstio nunc est, an de spuriis verisimile sit eum sensisse his verbis eo quod is qui religioni nomẽ dedit, illegitimos tantum, non amplius justos filios possit procreare. Conditio autem à testatore de his filiis

filiis utique accipi soleat, quos gravatus gignere aptus erat: *L. hære §. si. ad Treb.* Quam sententiam Ang. fuisse literis proditum est: *Ang. L. si quis posthumos de li. & posth.* Mihi tamen ea nunquam placuit, cum filiorum nomen spuris nequaquam conveniat: *Aut. ex complexu.* nec in illis, conditio ea, si sine lib. unquam impleatur: *Bart. d. §. si quis roga. Dec. c. in præsent. n. 33.* nec credendum sit, de tam nefaria prole à defuncto cogitatum, quam suscepisse, summum esset illi clerico dedecus, summaque ignominia, *tot. ti. de eo hab. cle. & ti. de fil. presby.* cum & filii hujusmodi. servi ejusdem ecclesiæ, cui pater ministrabat, perpetuò esse teneatur *c. cum multa. 15. q. ult.* quanvis consuetudo hodie aliter observet: *Glos. d. c. cum multa Abb. c. 1. in fin. de tre & pac. Fab. §. servitus Inst de jur. pers.* præsertimque cum alias admittant hæc verba interpretationes: *responsio ad l. hæredi §. fin.* & longè honestiores, quibus in dubio hærendum est *arg. l. si cui de servit.* Dixerunt alii, *Ripa d. §. si quis n. 19.* de veris, & propriis filiis hanc conditionem intelligendam, nec à verborum proprietate recedendum, posse enim & eum qui religionem profiteatur, legitimos acquirere filios, sive ex probabili quodam matrimonio, quod putativum dicitur: *C. 2. c. ex tenore, qui fil. sint leg.* sive ex summi Pontif. indulgentia, qui eum legibus solvat, ac jus illi connubii permittat. *Glos. c. de illo 32. dist. & c. cum olim, ubi Ab. de cle. con.* Et si fortasse dicat quis, id impossibile in Jure haberi, propterea non considerandum, cum Pontificis

consensus sit expectandus. *L. apud Julianum §. fin. de leg. 1.* Respondens illi, quod sicuti Spurii institutio collata in id tempus, quo is natalibus restitutus fuerit, valida esse censetur: *Ang. Imo l. illa. Institu. de hær. Instit.* quanvis hæc restitutio solius Principis autoritate fiat: *L. 1. de nat. rest. Bart. L. non ambigitur, in fi. de legib.* sic & volunt eam conditione hunc sensum rectè posse admittere, & si ad eam implendam supremi Principis venia sit necessaria. Sed mihi nec ista probantur, cum eique divino cultui se jam dedit, nunquam aut perarò, ideque ex gravissima aliqua causa jus matrimonii Pontifex soleat permittere: *Ca. cum ad monasterium, in fin. de stamon. c. semel deo, de reg. ju. in 6. ubi 10. Andr. & alii.* Quæ verò adeò difficilia sunt, ut à Principe impetrentur, ea & impossibilia utique solent in Jure existimari. *d. L. apud Julianum §. fin. Bart. l. si C. de sent. pas. cõ. 2.* At quod impossibile est, id & nullum est: *L. impossibilium de reg. jur.* Non ita quidem *responsio ad d. L. in tempus. de hære. inst.* & cætera omnia sunt quæcunque à Principe peti necesse est, multa sunt enim in quibus permittendis, satis eum benignum regulariter solemus experiri, veluti in natalium restitutione plurimis in casibus, ut vulgò constat: *Auth. quib. mod. nat. eff. leg. Doct. ca. per venerabilem & in §. & quid si tantum* & ideò quanvis specialem ejus jussu exigant, non tamen impossibilia censentur, cum hæc sæpè concedi consueverint: *Cast. Aret. L. continus. §. cum quis. de verb. oblig. arg. L. 1. §. permittitur de aq. quot. est.* Cum igitur quantum

tum vel ad matrimonii leges violandas, vel personis minimè idoneis concedendas attinet, hoc totum difficilimum negotiū id est, impossibile dicatur: *Abb. c. super eo. de cond. ap. Sc. cum ad monasterium, desta. mon.* non crederem conditionem illam, si sine lib. ad hunc casum trahendam inter quem & natalium restitutionem multum interest, ut modò dixi, & quidam quoque simili ferè exemplo adnotarunt: *Jas. L. apud Julianum §. fin. n. 16. de leg. 1.* Quod autem de putativo matrimonio dictum est, non potest id huic facto ulla ratione convenire, cum justus nullus error patrem clericum queat excusare, qui conditionis suæ satis erat ignarus, & prudens, *arg. L. si. pro no L. quanque ad velleian. in huiusmodi verò matrimonio error, & maximè probabilis necessarius esse soleat. C. fin. §. 1. de clandest. despon. Abb. ca. 2. qui fil. legit.*

5 Bartolus verò credit *Bar. L. hæredibus §. si ad Trebell.* hanc conditionem in iis filiis intelligendam, quos loco justorum liberorum lex habet, scilicet in ecclesia, quæ instar filii est, cum quis ei se dicavit: *§. sed & hæc præsentis. Aut. de sanct. epist. ca. in præsentis, de prob.* quam opinionem plurimi deinde secuti sunt. *Alex. L. si quis posthumos n. 8. Paris. cum multis, ca. in præsentia, n. 47.* Sed & de hac Dec. dubitavit, *d. c. in præsentia num. 32.* ego quoque subsisto. Inprimis, quia verum id non est ecclesiam esse loco filii, nam, & si ita vulgo prædicetur, apud eruditos tamen hoc nunquam receptum est: *Bart. Auth. nisi C. ad Trebel. Bald. d. l. filium de his qui sui sunt Feb. ca. in præsentia n. 74.* Dein-

de quia cum testatoris verba sub conditione sint prolata, videntur ea secundum conditionis naturam interpretanda, quæ rem incertam significat, à futuroque eventu pendentem. *Barto. L. 1. in princ. de condi. & demonst.* Ast qui religioni se devovit, certus est omninò de status sui fine, cum ille institutum vitæ cursum nequeat deserere, *cap. semel Deo de regul. jur. 6. ecclesiaeque ipsa nunquam moriatur. c. liberti. 2. 12. q. 2.* Quarta fuit in hacque opinio, *Eal. Imol. Alexan. si quis posth. de lib. & post arg. illius l.* ut filiis legitimi tantum, hoc est, adoptivi excludant substitutum enim clericis videtur interdictum tales sibi filios assumere. *L. si pater §. fin. de adopt. Abb. cap. 1. de cogn. leg.* Immò cum non alios nisi hos honestè filios habere possint, volunt hanc proculdubiò voluntatem testantis extitisse, *arg. L. 2. de lib. & post. & L. si quando, de leg. 1.* ut ob hos legitimos filios deficiat fideicommissum. Sed ego nec hoc sequor: video enim generaliter id constitutum, ne hi adoptivi contra substitutum admittantur: *L. si ita quis §. fin. de leg. 2.* puto, quia fideicommissio facile fraus fieri posset. *L. fideicommissum de cond. & demon. Dec. cons. 399.* quæ quidem suspicionis ratio eò rectius hic quoque cadit, quo facilius huic multo erat quam cæteris filios adoptare, cum sciret is se non alios justos liberos habere posse. *arg. d. L. si pater §. fin. de adopt.* Respondumque id quod ab eis in hanc rem adducitur, *dict. L. si quis posthumos* aliū & longe à præsentis diversum casum respicit: *Ripa d. §. si quis n. 35.* dubitoque id etiam, an qui ad sacros ordines adsciti sunt, po-

sint amplius liberis vel legitimis tantum operam dare, *arg. c. 1. neglect. vel mon. Port Inst. de adep. n. 5.* Ultimam quinto loco sententiam proditam reperio, quæ Augusti. Beroi præceptoris clarissimi fuit *in c. in presentia pa. 103.* Ut cum hæc conditio duas habet partes. Si decesserit, & sine liberis, valeat eatenus, quatenus impleri potest. *L. qui dotem de dot. præle.* Et ita quo ad alia verba, si decesserit, extet utique conditio, tunc cum morietur: Quo ad illa verò, si sine liberis, quia hoc impossibile est, non adiecta potius habeatur, ne quod inutile, per inutile vitietur. *C. utile, de regu. jur. in 6.* Qua ex re concludit intelligi hunc clericum gravatum post mortem statim hæreditatem restituere, nec quicquam illa verba. Si sine liberis, aut obesse, aut prodesse. Ego verò nec præceptori in hac re omnino subscribo: est enim unica tota illa conditio, cum ea qualitate: *Bart. L. Aurelius §. idem quaesit. de liber lega in fi.* si sine liberis, propterea nec scindi potest, quia detracta qualitate conditioni satisfactum non intelligitur. *L. Titius de mil. test. l. 2 de aur. §. arg. le. Bart. L. ex facto. de vulg. §. puco 2.* Quin cum hæc conditionem simplicem esse fateatur, fieri non potest, ut eam in illis tantum verbis accipiamus. Si decesserit, certum est enim eum omnino moriturum, *L. 1. de cond. §. demon.* at conditiones incertæ esse debent, in futurumque tempus collatæ: *L. itaque si cer. pet. Bart.* Jam nos quid dicemus? Ipse hanc quæstionem ex Bartoli verbis decidi posse arbitror, qui hujusmodi conditiones necessarias vocat, & pro puris

haberi inquit. *Bart. L. 1. in princ. de cond. inst.* Videtur enim in hoc facto quid simile fuisse expressum à testatore, ut clericus ille, si liberam vult hæreditatem, cogatur filios quoque suscipere, & si non susceperit, veluti pœnæ nomine eam alii restituere teneatur. Sed prior conditio, Jure utique impossibilis est, adversus clericorum honestatem, votum & bonos mores; *arg. L. filius de cond. inst.* ergo alia quæ priori est contraria, scilicet si non susceperit liberos, necessaria dicitur, cum necessarium dicitur, cum necessarium id sit, cujus contrarium est impossibile. *Bald. L. non quicquid. de judic.* Cùm verò quælibet necessaria conditio pro pura habeatur, *L. si pupulus §. sub. conditione de novat.* sic sequetur etiam, ut clericus hic pure post mortem restituere hæreditatem gravatus sit, ut Bartolus ipsemet declavit: *Bart. d. L. 1. de cond. inst.* nec multum à præcedenti Præceptoris distat opinione. Quæ tamen intelligenda sunt, ubi non ante alios legitimos legitimatos filios clericus habuisset, ii enim semper substitutum excluderent. *Doct. d. L. si quis posthumos.*

C A P U T XXIX.

Filii in testamento purè nominati, an de naturalibus intelligantur.

S U M M A R I U M.

- 1 Ubi adsunt legitimi, naturales filiorum nomine non veniunt.
- 2 Quid si deinde legitimi decedant.
- 3 Pro-

- 3 Probabilior est erga legitimos, quam naturales filios affectio.
- 4 Media tempora hæredi rectè instituto non nocent.
- 5 Sermon in futurum prolatus, ad tempus eventientis conditionis, non dispositionis refertur.
- 6 Substitutio compend. quandoque vulgaris, aut pupil. an fideicom. fingitur.
- 7 Filii vocati qui nondum nati sunt, videntur sub conditione, si nascentur.
- 8 Intell. l. placet. de lib. & posth.
- 9 An sit differentia inter verbū liberos, & filios.

S Equitur quotiens de filiis testator mentionem facit, de iis quid simpliciter statuendo, ut si bona aliquot se filius suis relinquere dixerit, aut simili modo filios purè in testamento nominaverit, tunc enim si quærimus, an eo nomine, & de naturalibus senserit, longe aliter quidem, quam in præcedenti capite existimo statuendum, cum multum intersit, quo ad vim verborum, sitne oratio purè, an sub conditione prolata. Bartol. §. & quid si tantum. Alexan. d. §. si quis nu. 15. 16. Nunc igitur ego multipliciter distinguendum, variosque casus considerandos putarem.

Primus sit, cum testator filiis suis aliquid se purè relinquere dicit, adsuntque illi nedum naturales, sed & iusti filii. Et credo ego naturales tunc eo nomine non contineri, quin à legitimis excludi tum quia verborum proprietati hæredum est, quæ natos tantum ex matrimonio filios vocat: *L. filium de his qui sui sunt.*

L. 2. §. legitimos de execut. tum quia naturales extantibus legitimis, veluti extranei ab intestato habentur: *Auth licet C. de nat. lib.* ideo nec eos cum aliis simul admitti æquum est, *arg. no. pet. Bart. L. ut iusiurandi §. si libert. n. 5. in fin. de ope. liber.*

Secundus sit, ubi tempore testamenti extarent liberi, alii iusti, alii naturales post vero ante aditam hæreditatem legitimi decessissent, naturalesque dein solum superessent. Puto & hoc casu naturales non successuros, eò quod cum semel testator de veris filiis senserit, amplius ab hac ejus concepta significatione discedendum non videtur, cum præsertim sermo illius purè prolatus ad tempus testamenti non mortis referri soleat: *L. si ita, de auro & arg. L. si §. 1. de leg. 2. Dec. in sum. cons. 95. col. 4.* & quia cum naturales initio ex mente testatoris non comprehenderentur, quavis post legitimi sublatis sint, nunquam tamen naturales vocati intelligi possunt, *arg. L. quod initio, de reg. jur. L. qui res. §. aream, de solu. cum & voluntas mutata præsumatur, nisi quis hanc de naturalibus interpretationem admittat, ut ita actus potiùs sustineatur, L. quotiens, de reb. dub. quod tamen durum est.*

Tertius sit, quando dum testamentum fieret, nulli legitimi aderant, sed naturales tantum, post verò antequam fato fungeretur, & legitimos procereavit. Adhuc existimo naturales non admitti, etsi initio de iis fortè testator potuerit cogitare, conjectura enim paternæ voluntatis hoc suadet, ut si dum testabatur, filios se veros habiturum existimasset, iis plane bona sua fuisset.

set relicurus: *L. Titius §. Lucius, de libe. & posthu.* verosimileque est satis, si de hac re interrogatus fuisset, cum ita utique responsum: *Glos. L. tale. §. fin. de pact.* cum desideria morientium ex arbitrio viventium colligamus *L. quoniam C. de nat. lib.* Videmusque in multis similibus exemplis, agnoscantibus novis liberis voluntatem testatoris mutatam, semper à lege præsumi: *L. si unquam C. de revoc. de Bart. L. Titia §. Imp. de leg. 2.*

4 Quartus sit, cum testamenti tempore naturales tantum extabant, post verò & legitimi procreati ab eo sunt, qui tamen, & ante aditam hæreditatem perire, ita ut naturales adhuc soli supersint. Sentio omnino naturales hoc casu successurus: *arg. posthumus, in princip. de injust. rup. test.* nihil enim iis impedimento legitimorum natales esse debuerunt, ex quo moriente patre, ipsi antea è vita cesserant, nec media tempora hæredi rectè instituto quicquam nocere solent: *L. si alienum, in fin. de her. inst. & L. sed. & si §. solemus ff. eod.* adest præterea mens testatoris, qui de his initiò sensit, ut mox dicam.

Quintus sit, cum nulli legitimi unquam nati sunt, testatorque filios purè nominavit, cum naturales tantum haberet, qui jam in lucem prodiebant. Credo proculdubio tunc naturales ab eo vocatos intelligi: *L. Lucius §. si de leg. 2. & arg. L. hære §. fin. ad Treb. & L. quib. dieb. §. dominus de condit. & demon.* cum verisimile sit de his eum sensitse, quos præ oculis habeat: *Glos. L. plenum, §. equitii, ver. sensitse de usu. & hab. Rip. §. si quis rogatus n. 12. &*

ubi sermo dispositivè, ut dicunt Doctores, prolatus est, in eo latior multò, & benignior, quam ubi sub conditione fiat interpretatio: *Bart. Alex. §. & quid si tantum.*

Sextus, cum testamenti tempore naturales tantum aderant, sermo tamen testatoris, de filiis dispositivè loquens, refert se non ad præsens, sed futurum tempus. Exempli causa, si velit filios suos in certis bonis succedere post mortem alicujus, aut eveniente aliqua conditione. Puto hic, quando casus ille extiterit, si & alii justi liberi nati erunt, tunc naturales ab iis sane excludi, eò quod quotiens in futurum ventum confertur oratio, tempus evenientis conditionis non dispositionis attendatur: *Alex. cons. 26. in fi. vol. 3. & 12. in 4. Deci. cons. 253. consi. & 229. n. 8.* Et quia probabilis hæc est mens testatoris, ut & modò attingimus, *in 3. casu.* Quod si eveniente conditione soli adhuc naturales existant, qui & tempore testamenti nati erant, non dubito, tunc ad eos bona pertinere, *ut in præced. casu,* atque ita testatoris voluntas, de quibusdam filiis sentierit, a futuro eventu declarationem sumet, *arg. L. sed & si quis §. interdum, de usufr.* prout de compendiosa dicitur substitutione, quæ secundum varios casus nunc fideicommissaria, nunc vulgaris, nunc pupillaris, usque initiò fuisse fingitur, *Bart. L. centurio col. 3.* quod & in pupillari tacita, quæ sub expressa continetur, cum mater postea de medio sublata est, dici solet: *Bald. L. si. C. de inst. & sub.*

Ultimus sit, cum testator filios pure nominavit, tunc tamen

men filii adhuc nulli nati erant; Ut quia Titium instituit, gravavitque; eundem, post mortem filiis suis hæreditatem restituere, qui Titius liberos tunc nullos habebat, sed deinde naturales tantum, non legitimos suscepit. Mihi videntur hoc casu naturales minime vocari, *arg. L. generaliter §. cum autem C. de instit. & subst.* quoniam hæc verba ad conditionem magis quam simplicem dispositionem referuntur, si quidem tacite sub intelligitur, ut filius restituatur si quos habuerit; *L. interdum, de verb. oblig.* quocirca cum de conditione agamus, succedit regula, ut naturales filiorum nomine non contineantur, nisi secus de voluntate testantis appareat. *L. cum pater. §. volo de leg. 3. L. fin. de jur. delib.* Atque ita Ulpiani legem interpretor, qui in posthumi institutione, posthumum tantum ex uxore vocatum dixit; *L. placet de libe. & posth.* quoniam & hæc institutio sub conditione est, scilicet si posthumus nascetur, *L. 1. in fin. de cond. & demon.* ast in conditionibus verborum proprietas maxime solet attendi. *L. qui hæredi L. Mævius de cond. & demonst.* Ex quibus patet, quantum Imolenfis uterque, & reliqui sint decepti, *Imo Alex. d. §. si quis rog. n. 16. Jas. d. L. placet n. 17.* qui in solvenda hac Antinomia tantopere insudarunt, unde materiam hanc in innumeras, & illas obscuras sectiones distinxere. Non omitto, quod Panormita, & cæteri tradidere, *Abb. ca. in præsentia n. 22. Doct. d. §. si quis rogatus,* si testator liberorum verbo usus fuerit, nunquam naturales venire, eo quod liberorum verbum juris sit, non naturæ, *L.*

liberorum de Verb. sign. at verò filius ad naturales aptius referatur. *L. tutelas de cap. dimi.* Ipse tamē id vix ausim probare, cum hæc tam subtilis differentia legibus recepta non videatur, animadvertamusque utrumque verbū etiam in materia promiscuē plerunque capi, & qui modo liberi dicti sunt, eisdem statim filios vocari: *L. Lucius. in fin. de leg. 2. & d. §. si quis rogatus.* Deinde liberorum nomen sub se filios, nepotes, pronepotes, veluti genus complectitur, *d. L. liberorum.* Sane sicuti filios naturales dici certum est, ut & ipsi fatentur, sic igitur, & liberos eodem sensu accipi posse necesse erit, nam cui speciei nomen convenit, eisdem, & propriē generis vocabulum aptum esse debet, cum genus de eo omni prædicetur; ad quod & species pertinet. *L. semper in generalib. ubi Dec. de regul. jur. Bart. Rub. solu. matrim.* Utuntur tamen hoc liberorum vocabulo authores sæpè pro justis tantum filiis. *Quintil. Lib. 3. c. 8.* Nisi forte & hic finitionem movet, an liberi sint etiam non legitimi. Et Catullus loquens ad Hymenæum:

Nullaquit sine se domus

Liberos dare, nec parens,

Stirpe dicit.

CAPUT XXX.

Emphyteosis Titio, & filiis concessa, an ad naturales pertineat.

SUMMARIUM.

- 1 An filiorum appellatione continentur feminae ex proprietate verborum.
- 2 In contractibus nomine filiorum veniunt naturales jam nati, nisi ut n. 6. & seqq.
- 3 Naturales quandoque succedunt in feudo.
- 4 Alteri quando liceat stipulari.
- 5 Stipulatio pro se, & filiis intelligitur ordine successivo.
- 6 Naturales nondum nati, non veniuntur nomine filiorum.
- 7 Femina naturalibus, & quandoque spuris acquirit emphyteosin.
- 8 Extantibus legitimis, naturales excluduntur.
- 9 Naturales ad feuda non admittuntur, & quare.

Quid verò in contractibus, an filiorum verbum etiam ad naturales extendemus? Finge, stipulatus quis est emphyteosim sibi, & filiis? Utrumne naturales his verbis comprehenduntur? Negant Angelus, Decius, & quidam alii: *Ang. L. generaliter §. cum autem Bald. L. filium, de his que sui Dec. ca. in presentia n. 40.* tum quia in contractibus verba strictè, & propriè accipi debent, *L. Quicquid astringendæ de verb. obl.* naturalis autem propriè non est filius,

L. filium, de his qui sunt. tum quia in dubio verba semper contra stipulantem interpretamur, qui legem potuit apertius conscribere. *L. veterib. de pact.* Exemplo illud est, & maximè simili, quòd cum appellatione filii, & foeminae quoque comprehendi regulariter soleant, *L. si quis ita de test. tu. L. si ita scriptum de leg. 2.* emphyteosis tamen, & filiis concessa, ad foeminas non dicitur pertinere, *Arch. cap. si quis suadente 17. q. 4. Rom. cons. 35. Alex. 61. in 1.* eò quòd vocabulum id filii, illas non adeo proprio sensu, sed vi magis extensionis complectatur, *L. pronuntiatio, in prin. de verb. sign. L. quisquis §. 1. & §. filias. C. ad L. Jul. ma.* quantò ergo magis, & naturales his verbis excludi debebunt? Quam sententiam quandoque, & Bartolus ea ratione comprobavit, *Bart. d. §. si quis rogatus.* quòd scilicet patris, cum extranei sint, non potuit stipulari, *§. alteri. insti. de innu. stip.* quemadmodum nec mater filio, *L. debitor. in fi ad Trebel.* Contrarium tamen à plerisque est approbatum, videturque hæc crebrior sententia. *Alex. d. §. si quis, num. 22.* Ego, quoniam nec hos, nec illos omninò sequor, ut clariùs tota hæc res constare possit, sic censeo pronuntiandum: Si quis sibi, & filiis fuerit stipulatus, siquidem tunc naturales habebat, & de iis omninò actum censeo. Primum, quia verba hac simpliciter sunt enunciata, quæ ex proprietate, & naturales complecti apta sunt. *L. Lucius §. si. de leg. 2.* Deinde, quia etsi ea non esset verborum proprietas, in conventionibus tamen contrahentium voluntatè

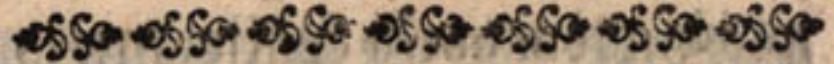
potius quam verba spectaremus, *L. conventionibus. de verb. sign.* ex eo autem hunc naturalibus stipulari voluisse hoc casu colligimus, atque in iis utrunque ex contractibus consensisse, quod scilicet soli tunc hi filii ipsi stipulanti aderant, *Mars. lib. i. §. si servus, de. quest. num. 9.* quod optimum est voluntatis argumentum, ut Castrensis tradidit *Cast. d. §. si quis num. 5. facit L. hæredib. §. si. ad Trebel.* Nam, & cum aliis naturales in feudo non succedant, *cap. 1. §. naturales, si de feudo fuer. contro. int. dom.* si tamen quis naturalem filium habet, sibi, & filiis presentibus, & futuris stipuletur, naturalis etiam admittetur, *Aluat. d. §. natural. col. 5.* quoniam contractuum mentem ex presentium eorum statu, & conditione colligimus, *L. plenum. §. equitii, cum Gloss. de usu. §. hab. Rip. d. §. si quis n. 12.* Quocirca verba hic contracti stipulantem non debemus interpretari, cum de mente confitet, *L. fin. C. quæ res pign. obl.* & non improprio sensu sub iis naturalis etiam contineatur. *L. Lucius. in fi. de leg. 2.* cujus filius natura sit nomen, *L. tutelæ, de cap. dimi.* naturaque omnibus æque communis sit, *L. hos accusare. §. fin. de accus.* & ij tantum filii appellari non possint, qui spurii sunt, non naturales. *Aut. ex complexu.* Minus repugnat Bartoli argumentum, nam ut, & ipse alio in loco docuit, *Bart. L. qd. dicitur, in fin. de verb. si quis num. 22.* licet cuilibet super re sua, vel quæ futura sit sua, alteri stipulari. *L. publica. de pos. L. pe. C. ad exhib. Bal. Alex. §. si stipulet, in 9. Fallen.* Hinc crederem tunc, & in his id obser-

vandum, quod, & in justis filiis solet, ut scilicet ordine successivo post mortem tantum patris admittantur. *Doct. L. Galus. §. quidam recte,* quo tempore res verè illius jam effecta fuerit. *Alex. §. Quamvis enim hi non omnino iusti sint filii, in quibus tantum successivus ille ordo spectari solet, c. Rayn. ubi Abb. nu. 5. Jason. §. quidam recte, numer. 24.* non tamen prorsus, & extranei censentur retinentque filiorum quandam imaginem, *c. fi. 32. q. 4. Auth. licet. C. de nat. lib.* Verisimileque est multum, patrem illis gradatim, id est post mortem suam, non prius fuisse stipulatum. *Afflic. Decis. 99.* ad exemplum legitimorum filiorum, ne aliis plus hac stipulatione hi naturales, quam cæteri veri filii consecuti dici possint. *Paris. ca. in presentia, nu. 91.* Declaro tamen supradictam regulam, *Vi. de quæ diximus cap. preced.* ut, ita demum naturales contineantur, si tunc extabant, cum stipulatio inita est, alioquin si post id tempus in lucem fuerint suscepti, secus arbitraretur: cessat enim tunc mentis coniectura, de qua supra, stipulatioque ipsa sub conditione concepta censetur, licet si filii nascentur, *L. interdum de verb. ob. L. 1. in fi. ubi Bart. num. 25. de condi. & demon.* ut superiori capite disservimus, in conditionibus autem vix unquam à vera, & propria verborum significatione solemus recedere. *L. Mevius, de con. §. dem.* Accedit quod in conditionibus ij vocati censentur, qui ab intestato hæredes esse possunt. *L. Lucius. 2. cum Gloss. de hære. inst. L. filius fam. §. cum. quis secundum verum intel. de le. 1.* filiis enim ut hæredibus

dibus stipulamur. *Glof. L. si tibi. §. pactus, de pact. Alex. d. §. quidam rectè, num. 8.* Sed hi cum legitimi non sint hæredes, *§. fin. Auth. quib. mo. nat. sui.* meritò nec ad amphyteosim vocati intelligentur, nisi fortè secundum eam distinctionem, suprà à nobis latius relata est, *suprà ca. 27.* quæ ratio cessat, quoties tempore stipulationis jam nati sunt: tunc enim constat iis omninò patrem

7
8
9
acquiri voluisse. Atque ideò affirmo, quòd si fœmina sibi, & filiis hanc emphyt. fuerit stipulata, semper naturales, quandoque, & spurios contineri, quoniam quo ad matrem, nihil ij à legitimis differunt, atque ei ab intestato succedunt. *§. novissimè. Inst. ad Orfic. L. pe. C. eo Ab. ca. in presentia num. 24.* Tunc etiam ex pronunciato nostro naturales admitti negamus, quoties vel tempore stipulationis vel post legitimi filii superessent, cum enim hoc filiorum nomine diversas personas complectatur, ordine successorio ij priùs semper vocati intelliguntur, quorum ab intestato potior est causa. *Bartho. L. iusjurandi. §. liberi de oper. liberi. Boz. §. quidam rectè, numero. 4.* ideò æquum est, ut, & hoc casu naturales à legitimis excludantur, qui, & in adeunda hæreditate, iis quocunque casu longè sunt inferiores. *Auth. licet. C. denat. lib.* Rursus,

9
& ad naturales hæc tunc non pertinere dicuntur, ubi defendi agitur successione, *c. i. §. naturales. si defud. fur.* ad id enim naturalibus non licet aspirare, seu ob rei ipsius, seu domini fortasse concedentis dignitatem. *Doct. d. §. naturales.*

CAPUT XXXI.

Emphyt. Ecclesiastica, an ad naturales traseat, an etiam ad legitimos.

SUMMARIUM.

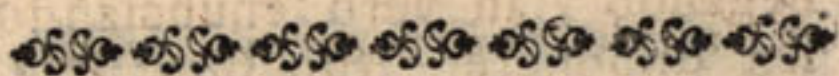
- 1 Naturales absque peccato suscipi non possunt.
- 2 Ecclesia naturalibus est favorabilior, quàm jus sivile.
- 3 An legitimated adhuc censeantur infames.
- 4 Emphyt. ecclesiastica illegitimo concessa, etiam ad ejus naturales descendit.
- 5 Emphyt. acquiri potest spuris loco alimentorum.

Postremo limitant suprà traditam regulam omnes. *Doct. §. si quis rogatus. & Canon. c. in presentia.* In emphyteosi ecclesiastica, quam ad naturales id circò nolunt pertinere, quod hujusmodi filii absque peccato concipi nequeant, *cap. meretrices. 32. q. 4.* quod cum maximè ecclesia abhorreat, *c. si. de prescript.* verisimile non est, de tali sobole eam unquam cogitasse. Egotamen in hoc subsisto, aut enim de naturalibus nondum natis loquimur, aut de natis jam, cum emphyteosis considebatur. Priore casu, communem quidem limitationem sequor, non tamen còmuni ratione, sed ea, de qua modò egimus, quod intalibus filiis conditio sub intelligitur si nascantur, *L. interdum, de verb. obli.* quæres facit, ut de justis tantum filiis verba hæc accipiantur. Aut verò de jam natis quærimus, & ipse

ipfe quidem cōtrā sentio. Primò, quia peccati in his committendi nulla vertitur ampliùs suspicio, ex quo jam erant procreati. Deinde quia etsi qua peccati ad esset dubitatio, nescio cur eam magis in his, quàm in cæteris privatorum bonis velimus vindicare, cùm omnibus generaliter concubinatus hodie sit interdictus, *c. nemo, 22. q. 4.* Quòd siquid in alterutro discriminis esset constituendum, faciliùs fortè hi, quò ad ecclesiastica, quàm profana bona possent obtinere, *De bonis tantùm loquor. non satris ordinib. aut sacerdotis, quæ illegitimis nunquam dantur. cap. 1. 2. de fil. presb. 6.* siquidem videmus ecclesiam multò quàm alias leges his benigniorem, & propensio-rem, *arg. cap. cùm haberet, in fi. de eo q. dux in matr.* nec enim quo ad eam quid interest, quomodocunque quis natus conceptusve sit, *c. dominibus 56. dist.* cùm ea cuiusque virtutes, vitiave tantùm respiciat, quæ non ex semine, sed ex propria voluntate contrahuntur. *Cap. nasci, ea dist.* Cùm igitur in privatis certum sit, eam peccati suspicionem nihil officere, quominus naturales quandoque ad ephyteosim admitantur, cùm ex illa conditione, nulla delinquendi patribus præbeatur occasio, ut adversus Ruinum, *Ruin. §. & quid. si tantum.* recentiores latè, & subtiliter ostenderunt, *Rip. §. si quis num. 50. & L. si unquam, num. 78. Paris. c. in præsentia. num. 47. 49.* cur in ecclesiasticis bonis diversum jus constituemus? Cùm præsertim hodie quod ad successionem, jus civile tantùm observetur. *Abb. cap. tanta, qui fil. leg. col. 2.* Contrariam tamen opinionem, ut mo-

dò dicebam, eatenus Doctores affirmant, ut licet quis natalibus restitutus esset, adhuc tamen ecclesiasticæ ephyteosim successione excludendum censeant, *Bal. L. general. §. cùm aut. Imo. L. quod dicitur, de ver. oblig. Alexan. consil. 94. in 1. Dec. 171. in princ.* quoniam adhuc, & legitimitatis infamiæ quædam nota inhæreat, *De hoc an verum sit, dicam inf. cap. 55.* quam maximè ecclesia detestatur. *Alex. L. 3. de lib. & post. num.* sed hoc intelligendum est, nisi per subsequens matrimonium legitimatus fuisset, cùm tunc nihil prorsus à veris, & justis filiis differat. *§. dubitatum. Auth. de incenupt. Auch. 229. Alexan. §. si quis numer. 18.* Aut nisi expræssè ad bona ecclesiastica esset legitimatus, *Glos. cap. 1. §. naturales, ubi Docto si de feu. fuer. Alexand. 87. in 2.* ab eo videlicet, qui super rebus ecclesiæ possit statuere, qualis est solus Pontifex, *c. per venerab. qui fil. leca bene quidem 96. dist.* atque ille cui ab eo specialiter hæc facultas concessa fuit, *cap. quod translationem, cùm Glos. de off. le.* Cùm enim Pontifex, & de ipsis matrimonii initiis, & origini possit decernere, *c. tanta, qui fil. leg. c. non debet, de consang. & aff. cur non,* & infamiam quamlibet, ac turpitudinis maculam delerè? *Soz. L. Gallus. §. si ejus, numer. 5. cap. innotuit, cum Glos. de elect.* Hoc tamen ut dixi, esset ab ipso Pontifice exprimendum, nec sufficeret generaliter legitimorum jura dedisse, sed de bonis ecclesiasticis mentio in primis esse faciendâ, *Glos. §. naturales, cap. cum Vinton. cum Glos. de elect.* Addidit etiam Baldus, *Bald. c. 4*

quæ in ecclesiarum. de constit. n. 51. quòd si initiò hæc emphyteosis ab ecclesiâ illegitimo alicui pro se, & filiis fuerit concessa, ejus deinde, & naturales filios in ea posse succedere, quoniam ex hoc constat, hujusmodi hominû genus ab ea non omninò despici. Sed hoc plerique reprobant ea ratione, quia si naturalis quispiam gravatus fuerit, si sine liberis decesserit, hæreditatem restituere, non tamen deficiat hæc conditio ob naturales tantum verum ob justos, & legitimos liberos. *L. generaliter §. cum autem, ubi Jas. in fin. C. de inst. & subst.* Ego tamen cum Baldo sentio, & ad argumentum respondeo, procedere id in conditione tacita, quæ à lege fuit inducta, ut successio ad filios transmitetur. *L. cum acutissimi. C. de fideic.* Quocirca naturales non comprehendit, quoniam frustra in iis subintelligeretur, cum ab intestato hæredes esse non possunt, ut acutissimè, & latissimè à Sozino traditum est. *Sozi. L. cum av. n. 65.* Hic longè diversum est, ex quo illegitimus est is qui stipulatur, unde elicitur concedentis animus, qui talem sobolem non aspernatur. *Ripa. §. si quis n. 66. Bald. d. c. quæ in ecclesiarum.* Hæc aut omnia in proposita tantum quæst. affirmamus, ubi de filiis solum mentio facta fuit. Quòd si expressè pater emphyteosim sibi, & filiis suis naturalibus, aut etiam spuris stipulatus esset, tunc sunt, qui dicantur, emphyteosim illis rectè acquiri, quod alimentorum loco censeatur, & pro ea tantum parte iis sit decernenda. *Afflic. decis. 99*

C A P U T XXXII.

Utrum in lege communi vel municip. filiorum appellatione, illegitimi comprehendantur.

S U M M A R I U M.

- 1 *Varie opin. in quæst. proposita.*
- 2 *Testamen. inter filios naturales factum cum duob. tantum testib. non valet.*
- 3 *Quando filii nomine veniat illegitimus.*
- 4 *Immunitas concessa patri ob numerum filiorum, intelligitur de legitimis.*
- 5 *An verum sit unquam illegitimos legitimis favorabiliores esse.*
- 6 *Maior pœna maior: plerumque bono oritur.*
- 7 *Exempla varia ubi nomine filiorum non continentur illegitimi.*
- 8 *Regulariter filii nomen ad illegitimos non pertinet.*

ARdua in primis, & difficilior cæteris. *Alexan. L. ex facto. §. si quis rogatus, ad Treb. num. 25.* illa est disputatio, an in legis dispositione, filiorum vocabulo naturales contineantur. *Cyn. L. cum pater. §. volo, de leg. 2.* Quidam enim ociosè nimis distinxisse videntur, ut in legis dispositione contineantur, in hominis secus. Alii. *Bald. L. Libertinum. C. de int. marr.* considerandum esse duxerunt, an negando, an re-

negando, an verò enunciando lex disponderet. Alii. *Cast. d. §. si quis rogatus.* latius differentes, actum naturalem à civili, delictum patris à filii, incommodū ejus ab alio se crevere. Plumbinus, *In disput. Statuto pis. ult. pa.* quod que naturalem materiam à civili, favorem ab odio, rursus quòd odium ratione niteretur, ab alio se jungendum arbitratus est Joan. *d. §. si quis.* Imol. adeò verbosè locutus est, ut non sit expeditum ex regula aliqua loqui ex ejus distinctionibus, & subdistinctionibus, sed quod de norma lesbia ajunt, regulam ad factorum eventus inflectere doceat. Alex. varios quandoque casus consideravit, multipliciterque distinxit, *cons. 60. in 2. num. 18.* alibi pro regula constituendum censuit, *d. §. si quis num. 31.* filiorum appellatione naturales non venire, subinde tamen de ea limitandum, cum lex poenam filiis imponeret, *Glos. cap. statutum 2. de hæ in 6.* vel cum ratione naturali niteretur. *L. parentes, de in jus voc.* Sed cum legamus filiam, cujus pater artem ludicram exercuerit, senatorio viro nubere non posse, nec id in naturali locum habere, *L. lege §. 1. de rit. nupt.* velint quæ plerique testamentum duorum testimonio munitum inter naturales filios, irritum haberi, *L. Alexan. d. §. si quis n. 45.* & in *§. ex imperfecto C. de testa. Dec. consil. 610.* & tamen naturali ratione inter justos filios admittum sit, *d. §. ex imperfecto, ubi Doct.* quo jure in ore duorum fiat omne verbum, *cap. cum esset cap. relatum, de test.* vixque sit legum invenire, quæ naturali aliqua ratione non fulciatur, *cap. erit autem 4. dist.* non sat firma

videtur Alex. doctrina, ut alia omittam, quæ in contrarium adduci possent. Alia etiam Cyni Jacobique distinctio, quæ communiter recepta esseritur, *Alexan. d. §. si quis num. 28. 30.* non satis præsentem explicat difficultatem. Panormitanus paucis rem absolvi posse existimavit, *In cap. in præsentia, in 1. Glos. ver. nunc. attende,* nempe ut attendamus verbis, nec legis aut ratione naturales compræhendantur. Et *Bartol. Bart. L. tutelas, de capi. d. L. pronunc. §. familia, de Verb. sig.* nihil temerè dijudicandum, sed materiam subjectam, & mentem disponentium attendendam credidit, quod, & doctiss. Alciatus comprobavit in familiæ vocabulo. *d. §. famib. ad fin.* Alii alia etiam tradiderunt. *Corn. cons. 9. in 4. litera c. Ru. in cons. 9. in 4.* In tanta igitur difficultate, Felinus cum immensum videret pelagus, pedem retulit, sequæ ei committere ausus non est, *Fel. d. cap. in præsentia, n. 33.* unde, & nos subsistimus. Quòd si nostram sententiam profetre cogamur, à Bartolo, & Panormitano, in idem propè convenientibus, doctissimis, & fidissimis juris nostri interpretibus recedere non auderemus, ut ex subjecta materia dijudicemus, spectemusque, & verba, *L. non aliter, de lag. 3. L. labeo, de sup. leg. & rationem legis L. nominis, §. 1. de verbor. sign.* ut si expressa sit ratio, vel una, & certa adduci possit, ubi de filio lex loquitur, eaque vigeat in naturali, sine dubio naturalem contineri dicamus, quia hic nulla est extensio de persona ad personam, sed legis dispositio, & comprehensio, *L. his solis. ver. satis tacite.*

C. de revodon. ut communiter approbant juris interpretes, *Cast. Jaf. quavis n. 6. C. de fideicom.* lege enim cautum dicitur, non solum quod verbis, sed, & quod mente, & sententia comprehenditur. *diō. L. nominis.* Quod si nec verba, nec ratio expressa, vel unica inclusa naturales complectatur, à verbi propria significatione, quæ filium ex justis tantum nuptiis procreatum appellat, *L. filium, de his qui sui sunt.* recedendum non arbitraretur. *d. L. non aliter. d. L. labeo.* Et brevi hac *Bart. & Panorm.* distinctione, omnia quæ per Doctores congeruntur, & involuntur, digeri, & componi posse arbitror. Sic igitur pro regula, in legum dispositione, filios eos accipi, qui justis sunt, *d. L. filium non naturales. L. Senator. cum Glos. L. liberos, cum Glos. de Senator.* Unde statutum, quod extantibus filiis masculis foeminas à successione repellit, de naturalibus non intelligitur, sed de legitimis *Tiraq. L. si unquam, n. 48. ver. susc. liber. C. de rev don.* & dicemus immunitatem patri ob numerum filiorum concessam, tunc demum locum habere, si justis sint. *L. 2. §. 1. de excus. tut.* Et cum filiam, cujus pater

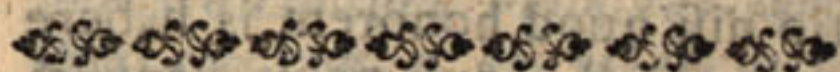
4 Judicram artē exercuit, Senatorio nubere lex prohibet, de ea intelligendum, quæ justa sit filia, non etiam cujus pater naturalis tantum artem illam seccutus sit. *L. lege. §. 1. de rit nupt.* Ex quibus cernere est, justis filiis, patris vel honorem, vel turpitudinem, & prodesse, & nocere, illegitimis non æquæ. Unde, & dictatum illud à Doctoribus sæpe jactum, *Alex. in d. §. si quis Doc. in c. in presentia. Auth. de testi.*

Et ea quæ par. nunquam illegitimis quam legitimis subueniendum, ne castitati luxum, libidinemque anteponamus, non semper utique firmum erit. in universum quidem fateor, dictum id locum obtinere posse, *d. Auth. de restit.* Verum cum ad particularia quædam inde derivantia respicimus, nonnunquam secus est. Ecce enim cum quid alicui beneficii, & muneris loco conceditur, quis eum non dicat cæteris, qui ejus participes non sunt, longè esse favorabiliorum? Plerunque tamen lucrum id incommodum aliquod subsequitur, *Bal. L. quod favore, in 7 limita. C. de legibus,* quod à præcedenti beneficio sejungi nequit, *L. 1. §. pro secundo C. de cad. tollen* facitque ut cæteri ad quos id commodum non pertinet, gratiores idè esse videantur, quod eo onere sint liberati, cum tamen res longè aliter se habeat, siquidem maior poena à maiori etiam plerunque bono descendit, ut ait *Bartolus. L. 1. C. de digni lib. 12. n. 88. Fel. cap. cum quædam de jurejur.* Sic, & justus filius, non idè quod patri acquirat, *L. placet, de acq. her. illegitimus sibi. L. si ubi Docto. C. de nat. lib.* ille sub alieno jugo, hic sui juris sit, idè absolutè felicior erit illegitimus, cum in universum longè sit melior justis conditio, qui omnia patris bona capere poterit, honores, dignitates, quæ illegitimo interdiciuntur. Atque hæc ego ita declaranda censeo, licet aliqui aliter senserint. *Paris. ca. in presentia, n. 81. in fi. & seq.* Sic interdictio facta patri, ne servus alienet in adulterio filiae, de justa filia intelligitur. *L. 3. C.*

3. *C. de adulter.* Sic lex permit-
tens patri inter liberos duobus
testibus testari, solum in iustis fi-
liis locum habet, *Dec. cons. 610.*
Alexan. & Natta in §. ex imper-
fecto. q. 14. Et lex Municipalis
cogens quoscunque de omnibus
sibi relictis, aliquid solvere fil-
co, exceptis filiis, naturales non
excipiet, cum enim ea sit ratio exci-
piendi filios, quia magis quod su-
um jam erat, *L. in suis, de lib.*
& posthu. Dec. L. si. n. 11. 12. C.
de ead. diu. Adr. consequi, quæ
lucrum quære videantur, nec
naturalibus paterna hæreditas
præter alimenta debeatur, Aut.
quib. mod. nat. sui. §. antepu. me-
ritò aliud jus in eis statuendum
fuit, nec à verborum proprietate
recedendum. Nam si aliàs vi-
demus, ubi eodem verbo plura
significantur, quæ sine ulla sus-
picionem, & delicto, à jure sunt
approbata; verbum tamen ipsum
absolutè prolatum in nobiliori
tantum sensu capi, L. 1. §. 1. si
ag. vect. vel emph. quo magis id
in casu nostro dicendum fuerit,
ubi alterum delictum sapit, nec
nisi certis casibus tali nomine dig-
num existimatur, Facit c. fin. de
restit. spol. in 6. arg. L. hoc leg.
de leg. 3. & L. fin. C. de his qui ven-
eta. Ex his inferitur, si lege Mu-
nicipali pater filii condemnatio-
nem redimere teneretur, de ius-
tu intelligendum, Alex. d. §. si
quis, num. 30. ea enim videtur
fuisse statuendi ratio, quia jure
patriæ potestatis à filio emolu-
mentum capit, d. L. placet. L. 2.
3. Cod. de patr. pot. & jure patriæ
potestatis potuit eum compesce-
re, d. L. 3. C. de patr. pot. ideo,
& in commodum, & mollioris
suæ educationis poenas, non ini-
quum est eum sustinere, L. se-

cundum naturam, & reg. jur. qui
enim potuit rebus prospicere, &
eventus quosdam impedire, si
hæc omisit, culpæ reus est. l.
quod quis ex. & lex. qui non facit
de regul. jur. Sic quoque, si le-
ge vel rescripto Regi conceda-
tur, ut ipse cum filiis intra do-
mesticos parientes facere rem di-
vinam possit, hic illegitimi filii
non comprehenduntur, cum ge-
neraliter hoc cæteris sit interdi-
ctum, Glos. Clem. 1. de baptis.
Alex. d. §. si quis n. 25. nec enim
est verisimile, quos ecclesiastica
constitutio detestatur, & à sacris
repellit, C. per venerabi. in si. qui
fil. leg. ca. 1. & tot. tit. de fil. præ-
byt. eos generali lege vel rescri-
pto in rebus divinis adjuvari. C.
si. de resp. spol. in 6. arg. Et ge-
neraliter ubicunque non erit ex-
pressa ratio, vel certa assignari
possit, qua naturalis comprehen-
datur, siue communi, siue Mu-
nicipali lege, de filiis fiat mentio
de iustis intelligemus, ne à ver-
bi proprietate, aut à regula faci-
le recedamus. Glos. L. omnis dis-
finitio. Bar. L. quoties si quis cau-
tion.

8

CAPUT XXXIII.

Quando in legibus nomine
filiorum, veniant illegiti-
mi.

SUMMARIUM.

- 1 Illegitimi patrem in jus sine
venia non vocant.
- 2 Filii patrum exempla solent
imitari.

3 Pa.

- 3 Pater injuriam illatam naturali filio potest prosequi, & contra.
- 4 Statutum de causis comprimiten. inter patrem, & filium, pertinet etiam ad naturales.
- 5 Intell. l. 3. C. de adult.
- 6 Cur mater inter naturales filios cum duobus testibus testetur, non pater.
- 7 Appellatione filiorum, in dubio non veniunt illegitimi.
- 8 Ex communi usu loquendi, secus.
- 9 Aliud est dici filium, simpliciter, aliud dici filium spurium.

Ubi verò expressa erit in lege ratio, vel certa apprehendi poterit, quæ ad illegitimos pertineat tunc, & de iis actû in lege dicemus, quamvis illi expressè non sint nominati: *L. nominis & rei §. 1. de verb. sign.* Unde & multo magis hoc affirmabimus, quando verbis etiam legis absque alia interpretatione contineantur. Ecce ait lex: parentes in jus sine venia vocari non licere: *L. 4. de injus vocan.* hic sane, cum nulla aliâ sit ratio nisi quod honorem is habere æquum est, qui nobis benefici adeò fuere, ut eis vel vitam vel libertatem acceptam feramus, *L. 2. C. de in jus voc. meritò & naturali patri eum honorem deberi dicendum fuisset, quanvis lex non expressisset: L. parentes de in jus voc. Jas. §. pœnales Inst. de act. n. 60.* Sic & in matrimoniis, cum pudor naturalis attendatur, *L. adoptivus, §. 1. de ri. nupt. meritò inter naturales etiam ac illegitimos observatur, d. §. 1. & L. & nihil. eod. tit.* Sic & fraudis suspicio, cum impediatur matrimo-

nium inter tutorem & ejus filios, in potestate vel extrâ potestatem vel etiam extraneos hæredes, vel filios præteritos, vel exhæredatos: *L. non est L. non solum L. libertum 2. de ri. nup. ubi expressa ratio ideo, & naturales comprehendet, L. Libertinus C. de interd. mat. ex sententia legis removentis eos, in quibus inest fraudis aliqua suspicio, propter affectionem & communem naturam tutoris in eos, d. L. libertum d. L. non solum & L. hos accusa §. si. de accus.* Pari ratione cõercentur filii naturales ob patrum læsæ majestatis crimen, quia in filiis similia metuuntur: *L. quisquid §. 1. C. ad L. Julia. ma. at potissimum naturales, & illegitimi paternæ nequitiae sunt imitatores, c. literas 1. & si. de fi. presbyt. c. si gens 56. dist. Alexand. d. §. si quis rogatus n. 25.* qua ratione si statuant cives, ut rebelles, exules, hæretici, cum filiis, ab officiis, honoribus, & urbe arceantur, naturales quoque filii excludentur, *Alexan. post Imo. d. §. si quis n. 31. licet Bal. cum Angel. quondoque aliter, ut ibi eò quod illa exclusionis est ratio, quia paterna exempla veremur.* Sic naturalis pater, injuriarum agere poterit adversus eum, qui filium naturalem læserit, quoniam ea competit actio, quotiens iis injuria infertur, qui potestati aut affectui nostro subjiciuntur, *L. 1. de inju. sed naturales quoque ad dolorem ignominiamque; nostrâ pertinent. L. 3. 2. 1. in fi. de lib. ca. l. adoptivus §. 1. ver. pudor. detit. nup. cum L. 1. §. usque adeo pudorem de injur. Alexand. d. §. si quis n. 38.* Nec aliud dicendum est, cum lex permittit filium pro patre agere, vel è converso, ea enim

enim est ratio, quod confidit lex fidelis futuros naturali illa affectione & pietate, quam interdum in naturalibus maiorem intuemur, *Alex. d. §. si quis n. 39. & seq.* Sic & lex Pompeia de parricidiis, vel alia quælibet infesta filiis, qui patrem occiderunt, naturales etiam arctabit, quod affectionem lex consideret: *L. 1. in prin. C. de his quæ par. & naturam communem, L. hos accusare §. 1. de accus.* qua etiam inductum est, ut accusare naturalis possit, & patris necem vindicare, *Bart. L. 2. de acus.* expressa enim ratio, vel certa quæ exprimi potest, hoc operatur, ut supra demonstratum est. Hinc cum Paulo, Alexandroque *d. §. si quis rogat. num. 33.* existimarim, cum lege Municipii cavetur, ne filius cum patre in Judiciis ordinariis consistat, sed in communes amicos compromittat, naturales quoque contineri: *Mar-Blan. in tract. de compro. q. 3. n. 7. 13.* quandoquidem honorem, & reverentiam, quæ patri debetur *L. 2. C. de in jus voc. L. parentes | C. eod.* à statuentibus consideratos, verosimile est, & quoniam inter tales domi congruentius res transigitur, *L. congruentius. C. de pa. potest.* Generaliter ergo à regula recedemus, quotiens expressa ratio in nova lege, vel certa, diversos nos trahet. *L. si quis tutor §. quid ergo, de ri. nupt.* Nec quenquam movere debet, quod mater, in cuius potestate filia nō sit, quæ adulterium commisit, servos suos intra legitimum tempus manumittere nequeat, & tamen pater naturalis possit, *L. 3. C. de adult.* nam cum verba legis super hac re disponentis, & sententia vel ratio, quæ fortè

fuerat expressa, sint sublata Imperatoris testimonio affirmantis & verba, & sententiam legis, iustum tantum patrem arctasse, *d. L. 3.* credendum est, nec divinandum à nobis adversus Imperatoris testimonium: *L. 1. §. hoc etiam C. de ver. jur. enuc.* Quin illa Imperatoris sanctio maximè nostram hanc distinctionem firmat in præsentī materia, ut scilicet legis verba, ratioque potissimum inspiciatur. Nec rursus quod supra diximus, testamentū à patre factum duobus tantum testibus inter naturales liberos non subsistere, cum in matre aliud sit, absolum videri debet, & si Speculator, *Spec in ti. de inst ed. §. compendiosè ver. quid si pater naturalis Imo. d. §. si quis.* Imola & recentiores quidam: *Nata in Re-pet. §. ex imperfecto q. 14. in fin.* aliter sensisse videantur, nec enim ratio certa est, eadem in patre naturali ac matre, siquidem matris etiam naturalis bona, ab testato filiis vel spuriis debentur, nisi sit illustris: *L. si qua illustris ubi Doct. C. ad Orfic* unde & ei, ac per ejus lineam cognatis, conjuncti dicuntur: *Felin. cap. sunt, & al. de resc. n. 53.* at tecus in patre naturali: *Alex. d. §. si quis n. 41. 42.* Constitutionis autem Imperatoriæ, *d. §. ex imperfecto* ea videtur fuisse ratio, ut inter liberos testamentum duob. testibus valeret, quia nihilominus ab intestato ad eos perventura esset hæreditas. *Jas. L. hac consultiss. C. qui test. fac. n. 4. Dec. n. 37.* Ideo cum certa ratio non urgeat, à regula non fuit recedendum. Nil ergo in re dubia constituemus, sed subiectam materiam verba, & sententiam novæ vel antiquæ legis considerabimus, et

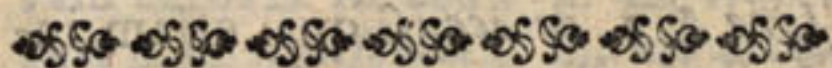
6

7

si certa ratione ducemur, ut etiam naturales filios nominemus; id faciemus: si ratio aperta non sit, sed varia vel multiplex afferatur, tunc à regula non discedemus. *Gloss. L. omnis definitio, de reg. jur.* Quæ quidem ego ita se de jure habere arbitror.

8 Quod si communis usus loquendi in filiorum appellatione diversus esset, illegitimosque etiam æque ac legitimos complecteretur, ei tunc magis sanè quam legum rationibus, & regulis esset deferendum, tuncque nulla esset dubitatio, in quacunque dispositione, ubi de filiis fieret mentio, & de his actum esse. *Bart. L. pronuntiatio §. 1. de verb. sign. & L. fin. C. eo. Ang. consi. 30. Anch. 187. col. fin.* Nam & in testamento si naturales filij nominentur, veniunt etiam spurii, ob communem usum loquendi, *Jas. consi. 51. in 3.* quamvis propriè spurii à naturalibus valde differant. In eo tamen cavendum erit, ne decipiamur, an spurii ex cōmuni usu loquendi filii simpliciter, an verò filii spurii nominentur, & ita cum hac adiectione spuriorum. Nam tunc si statutum de filiis tantum loqueretur, fortè nec communi usu continerentur, ex quo vulgò non filii alicujus simpliciter, sed filii illius spurii vocantur, qua in re multi errare solent, ut Angelus respondit, *Ang. consi. 401. col. fin.* Remoto verò hoc communi usu, tunc difficilimam omnino hanc quæstionem esse censeo, pro qua tamen decidenda, clarior mihi & expeditior præ cæteris nostra hæc sententia visa est, quam duplici tantum capite complècti voluit, quod ex his duobus veluti fontibus cæteræ omnes quæ-

stiones manant, quæ sanè infinitæ sunt ob idque singulas latius persequi non libuit, quod operæ precium non putavi, cum adhæc duo capita omnia facillime, & brevissimè redigi possint, longius in unaquaque separatim disputando, tempus frustra consumere, quod nimis ociosi hominis esset, & accutioribus etiam ingeniiis fortasse molestum.

C A P U T XXXIV.

An L. si unquam C. de revoc. don. habeat locum in illegitimis filiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Naturales æque ac legitimi à patre videntur diligendi, & n. 7.
- 2 Legitimatione filii donatio non revocatur
- 3 Naturalis præteritus à patre non impugnat testamentum, nisi ut § numero 10.
- 4 Ubi lex subaudit filios, semper intelligit de justis.
- 5 Liberorum nomen Juris est.
- 6 Naturales non videntur filii.
- 7 Quare si naturales secundum naturam sunt, affectio patris erga eos non præsumatur.
- 8 Naturales pro qua parte rescindere donationem possint.
- 9 Naturales, & spurii quandoque revocant donationem matris.
- 10 Ratione alimentorum, spurii præteriti, patris testamentis rescindunt.

Caius

CAius Martius liberorum sobole carens, ex mera liberalitate, & munificentia, bona sua omnia Sempronio donarat, aliquotque post diebus filium sibi illegitimum quæsit. Dubitatum est, an ex Constantini constitutione, *L. si unquam C. de revoc. do.* hæc donatio esset revocanda. Qua in re Doctores reperio, variè, prout, & in præcedentibus ferè omnibus quæstionibus, sensit. Namque Oldradus vir gravissimus ob legitimam tantum sobolem repeti donationem factam tradidit: *Oldr. conf. 278. col. si arg. L. qui libertinus §. pen. de ope. liber.* qua in sententia Baldus etiam sæpe fuit. *Bald. ca. in no. tuit. n. 8. de elect. §. consilio 129. in 2. col. si.* Alexander in spuriis quidem idipsum affirmavit, eorum procreatione donationem minimè revocari, ast de naturalibus valdè dubitavit, nihilque de iis certò pronunciare ausus est *Alex. conf. 40. in 4. n. 14.* Ripa apertè distinxit, *in d. L. si unquam n. 65. 73.* naturales filios per inde ac legitimos donationem antea factam, statim irritam reddere, spurios non reddere. Recentiores deinde alii indistinctè voluerunt; *Tiraq. d. L. si unquam ver. suscepit liberos num. 45. 51.* quosunque filios seu naturales sive spurios nihil donationi jam factæ nocere, cum id tantum in legitimè natis fervetur. Ex quibus res satis dubia videri potest: quod tamen ad suspicios attinet, in his omnes consentiunt, & ego quoque affirmo, eos ad infirmandam talem donationem minimè admitti, nisi ut infra dicemus. Sed de naturalibus videbatur Ripæ opinio prima quidem fonte satis esse probabilis, illos scilicet

donationem prorsus valere infringere, non solum quod videmus naturales à legibus plurimis in rebus ut filios agnosci; *L. parentes, ubi Bald. de in jus voca. cum & eis ab intestato certā successionis partem in bonis paternis tribuant: Auth. licet. C. de nat. lib.* verum etiam quia cum illa Constantini sanctio ea solum nitatur ratione, quod verisimile non est, patrem si existimasset se liberos habiturum, ita res suas extraneis voluisse donare. *Arg. L. cum avus, de cond. §. demonstr. L. cum acutissimi C. de fidelcom.* cadit hæc quoque præsumptio erga naturales filios, siquidem affectio hæc parentum in liberos, ex Jure naturali potius, quam civili spectatur: *L. Lucius §. amicissim. de exc. tut. L. hos. §. pen. de accus. L. adoptivus §. serviles de rit. nup.* Ast Jure naturæ nulla fit differentia inter legitimos, & illegitimos, *§. natura. Aut. qui. monat sui.* æqualitque erga omnes pietas & benevolentia patris esse censetur: *Bald. c. que in eccl. de const. col. fin. Anchar. 225. colum. pen.* igitur & exemplo legitimorum filiorum à naturalibus tota hæc videtur donatio retractanda.

Ego tamen hanc sententiam, aut consulendo, aut judicando nunquam sequerer, credo enim legitimos opus esse filios agnosci, ut jus perfectum donationis rescindatur, suntque innumera, quæ hoc rectè probant argumenta, quæ tamen ego uti non valde necessaria in præsentem missa facio. Considero verò id in primis dubitare Doctores solere, an si post donationem legitimetur filius, ex hoc donatio revocetur, frequentiusque omninò conclu-

dere non revocari: *Bald. L. 2. in fi. C. si infr. patr. Jas. Rub. de li. & posth. n. 4. Tiraq. d. L. si unquam vers. suscepit. n. 58.* Quod si id in filio natalibus restituto ita obtinet, quis jam locus erit quæstioni de naturali tantum, cui benignum illud principis lumen nondum affulsit, sed nube adhuc illa circumfusus jacet? Volunt hi quoque actus inter vivos difficilius multo, quam ultimas voluntates rescindi: *Bart. L. tale patetum, in fi. de pact. Tiraq. L. si unquam ver. libertis num. 52.* Sed certum est filium naturalem à patre præteritum in testamento, si ve ante, seu post testamentum natus fuerit, illud impugnare non posse: *Glos. l. 1. vers. naturales & Bart. de contrata Alex. cons. 74. in 2. in fin. Gui. Pap. qu. 632. col. fin.* cum ei non debeatur legitima ab intestato, quæ sola jus nobis tribuit adversus iudicium patris, *L. omni modo. L. quoniam C. de in of. test.* Quominus ergo donatio cujus favore ut sustineatur, multa adversus regulas juris sunt recepta: *L. si quis argentum §. fin. C. de dona.* hac sola naturalis filii procreatione rescindetur? Accedit quoque, quod ubi lex mentem alicujus interpretatur, ut filios suos in aliquo actu excludere noluerit, quamvis de is nihil ibi expresserit, prout in *d. L. si unquam.* semper de justis, & legitimis filiis intelligit, non naturalibus. *L. generaliter §. cum autem C. de instit. & subst.* Unde in hoc differre dicunt: *Alexan. §. si quis rogat. n. 11. 12. Jas. dict. §. cum autem. n. 6.* An conditio illa, si sine liberis, à testatore fuerit prolata, an verò tacite à lege sub intellecta, quod priore casu quando-

que & naturales ex mente comprehenduntur: *L. ex facto, §. si quis rog. ad Trebel* posteriore nunquam, *d. §. cum autem.* Sed cum in casu nostro hæc conditio (ut si filii nascentur, donatio nulla sit) à lege subaudiatur: *Bar. L. Titia. §. Imperator, de leg. 2.* Propterea fatendum est legitimos oportere filios nasci, non naturales tantum. Omitto hic etiam liberorum nomen, *de quo in d. L. si unquam ibi, postea suscepit liberos.* juris esse, & ideo de justis tantum intelligendum, cum verba secundum jus non factum accipi debeant. *L. 4 §. condemnatum, de re judic.* Omitto, & quæ alias diximus de legum interpretatione, cum ostendimus ubi leges de filiis aut liberis mentionem faciunt in dubio de legitima tantum sobole hæc omnia accipienda. *L. 2. §. legitimos, de execut. & supra c. preced.* Præterea & illud, quod cum illa constitutio, *d. L. si unquam* sit adversus regulas Juris: *L. perfect. C. de qua sub mo. L. si donationem. C. de revoc. do. L. sicut. C. de act. & obl.* debet strictissime accipi, & in vero tantum ac proprio, non ficto calu impleri: *L. 3. §. hæc verba, ubi Bar. de neg. gest.* Quid plura? Extat ferrè hujus ipsius facti, aut parum certè ab similis, Diocletiani Imperatoris decisio: *L. si totas C. de inof. don.* qua cavet ut filii aut nepotes ex legitimo matrimonio nati inofficiosam donationem possint accusare, quasi sentiat: *Argu. à contrario,* alios illegitimè natos ab hac re exclusos esse, ut verba illa satis innuunt. Non obstat ergò, quod & naturales filii videantur, eò quod in certis bonis ab intestato patri succedunt. Immo enim hæc

hæc ratio suadere videtur, hos filios non esse, cum in omnibus bonis non sint hæredes patri, ut filii solent, nec ejus nobilitatem aut agnationis jus retineant, *Bar. Jus. L. si col. 3. C. de verb. sign.* nec eis quicquam de bonis patris eo invito debeatur: *L. fin. C. de nat. lib.* quæ omnia à vera filiorum conditione longe sunt aliena. Ita ut dici possit, quamvis ab intestato quandoque duas paternæ hæreditatis uncias capiant, id pietatis potius causa ita eis concedi, quam quod ut filii tractentur, & tales Jure habeantur. Alia etiam ratio, in contrarium adducta, quæ adstruit eandem parentum charitatem, & dilectionem in naturales ac legitimos, nullatenus vera est. Nam jure naturæ omnes & nomine, & re ipsa erant verè legitimi, nec talis soboles adhuc in lucem venerat, ut alias ostendimus. *cap. 1. § 2.* Aut si qui erant eo quoque tempore illegitimi, potuisset tunc tantum supradicta ratio procedere, si adhuc natura ipsa pristinam illam tam variæ libidinis, incertique concubitus libertatem retinisset. Ast ubi legibus scriptis, huic passim vaganti hominum libidini frenum injectum est, ad certosque fines hæ hominum conjunctiones redactæ, certe limitata quoque, & affectio paterna in iis tantum filiis esse censetur, quos lex probat, cum unusquisque ea vellè & cogitare præsumatur, quæ secundum leges sunt, *L. hæredes mei. §. cum ita ad Trebel. ubi Bar Alex Sozin.* ob idque fit, ut cum naturalium lex nullam ferè rationem habeat. *d. L. generaliter §. cum autem.* nec pater quoque de iis valde sollicitus fuisse existimetur. *Tiraq. d. L. si unquam ver. do-*

natione largitus n. 247. Quæ sane conjectura eo magis hodie probanda est, quo constat tales filios absque gravi peccato concipi non posse, ex quo concubinitus nunc quibuslibet interdictus est. *C. nemo. 32. q. 4.* Quis enim aliquem præsumat, de ea re in dubio cogitasse, quæ æternæ salutis summum est dispendium allatura? Occurrit mihi nunc tamen alia opinio, de qua me antea latè disputasse memini, *cap. 27.* Ut dicamus, pro qua parte naturales ad successionem ab intestato vocantur, pro eadem etiam ut filios Jure haberi, & propterea sicuti conditionem illam, si sine liberis quo ad duas uncias extinguunt, sic quoque donationem hanc pro eadem portione posse revocare, ut semper patris voluntatem ex Juris dispositione interpretemur. Quæ quidem sententiam, cum alias pluribus rationibus asseruerim, si quæ ibi dicta sunt, fortè subsistunt, credo ex iis quoque præsentem quæstionem adjuvari posse, ad quæ hoc caput rejiciendum erit. Hæc verò ita se habent in naturalibus filiis, ubi à patre donatio facta est. Ast si mater hanc liberalitatem exercuisset, posteaque naturales suscepisset, credo tunc in totum donationem revocari. quia & hi in universum ab intestato illi succedunt: *L. pen. in fin. C. ad Orfic.* Idemque dicendum erit de spuriis, dumtamen ex damnato concubitu non sint, eos matri quidem quo ad revocandam donationem prodesse, quia & ei possunt succedere *d. L. pe. cum illius dist.* patri verò, quia ab ejus legitima hæred. repelluntur, nihil prodesse. *Ripa d. L. si unquam numer. 65. 66. Ho-*

legibus suis mentionem fecisse: *Aut. quib. inod. nat. sus. in princ.* idem vero alibi affirmet, primos Valentem & Valentin. de his coepisse in constitutionibus suis curam suscipere. §. *discretis d. Auth.* Nos autem contra hæc, eos in Digestorum libris sæpius memoratos legamus, non unoque in loco nunc à patribus hæredes in universum institutos, *L. fin. de Jur. de lib.* nunc cum legitimis simul successisse, *L. Lucius, de vulg. & pu.* nunc iis fideicomissa relicta, *L. Lucius §. si. de leg. 2.* nunc super illis Senatusconsulta aliquothabita fuisse, §. *si. inst. ad Tertyl. & §. pe. ad Orfic.* quarum rerum cum Jabolenus, Paulus, Hermogenianus, & alii auctores fuerint, mirum est satis, quomodo hos usque ad Constantinum ignotos fuisse dicat Justinianus, & deinde primos Valentem, & Valentinianum nominet, qui in eos benefici extiterint, quos ducentorum aut amplius annorum spacio post eam Jurisconsultorum ætatem, in imperium adicitos, historiarum monumentis traditum est. Cautè igitur interpretes nostri egisse videntur, qui cum difficilem hunc nodum satis commodè solvi non posse animadverterent, plerique vel intactam prorsus quæstionem relinquere, vel commentitiis quibusdam opinionibus, nec relatu dignis rem totam involuere conati sunt, vel se hoc omninò ignorare aperte sunt professi: *Alex. Fas. Ripa L. Lucius, de vulg. in princ.* Unus Alciatus divini vir ingenii, & omni doctrinæ genere præstantissimus vilus est Antimoniam hanc nova quadam temporum distinctione servata, aptè conciliare: *Alciat. parerg. 4. cap. 5.* Tradit is

enim usque ad Antonini Pij tempora, nunquam cum naturalibus testamenti factionem fuisse, propterea quod hujusmodi filii latinæ seu libertinæ conditionis censerentur, & ut Justinianus ait: *Auth. quib. mo. sui. in princ.* id est, tanquam peregrini, & ab omni civitatis jure alieni, qui nihil ex Romani civis testamento capere poterant. *L. 1. L. nec apud C. de hære. inst.* Postea verò quam Antonius quibuscunque populo Rom. subjectis, jus etiam civitatis permisit, peregrinosque in civium numerum cooptavit: *L. in orbe. de stat. hom.* ex eo tempore naturales agnitos ait, concessumque tunc patribus eos co-hæredes justis filiis dare, vel substituere, aut arbitrato suo quomodo eis legare. *L. Lucius de vulg. L. Luci. §. fin. de leg. 2.* Quæ deinde libera naturalibus filiis relinquendi facultas, cum plerunque legitimis liberis grave afferret detrimentum, primum Constantinum eam inquit quibusdam casibus coarctasse, atque iis patribus, qui insigni aliqua dignitate essent præditi, interdixisse, *L. 1. C. de na. lib.* quod & inde à Valentiniano magis angustatum, mox ab Arcadio, & Honorio, tandemque Justiniani constitutione prorsus fuit immutatū, qui unciam duntaxat eis relinqui posse sanxit, si alii legitimi extarent, alioquin ex asse etiam hæredes institui. *Auth. licet. de lib.* Hæc Alciatus, quem tamen ego in hac re nunquam probarim quamvis ingeniosè satis hæc scripta videantur. Vult is in primis ante Antoninum cum naturalibus filiis testamenti factionem nunquam fuisse. Sed quæso, nonne Trebatius ait, naturalem libertinum

tinum hæredem institutum filii appellatione comprehendi. *L. fin. de jur. delib.* qui Trebatius tot annorum spaciis ante Antoninum extitit, cum usque ab Augustini temporibus, & ante ejus etiam imperium florere cœperit, ut Cicero, *ad quem scribit Topi.* Suetonius, *in August.* & Justinianus ipse testatur? *Inst. de eo.* Nonne, & Tertyllianum Senat. consul. quod Adriani temporibus factum est, *Inst. ad Tertyl. §. 1.* Antoninique fasces præcessit, de spuriorum successione sæpe locutum est: *§. si. eo. ti. L. 2. in princ. ff. eod.* Nonne, & Doctores omnes spurios affirmant olim à quibuscunque omnia capere potuisse, excepto solo patre? *Alex. L. 6. vul. num. 4.* Ait secundo loco, post Antoninum statim, licuisse parentibus eos hæredes instituire. Sed quid tam apertè contra Imperatoris nostri verba dici poterat? Inquit enim Justinianus *Auth. quib. mod. nat. sui in princ.*

5 Naturalium nomen Romanis legibus non erat in studium, & alienum omninò à Repub. putabatur, à Constantini verò temporibus in Constitutionum scriptum est libris. Ergò non post Antoninum hoc receptum est, sed tantum post Constantinum. Tertiò scribit ante Antoninum, illegitimos filios cives Romanos habitos non fuisse. Ego verò ita argumentor, Aut de iis loquimur, qui ex externis mulieribus suscipiebantur, & eos quidem ante Antonini constitutionem, *de qua in L. in orbe, de sta. hom.* cives non fuisse fateor, non tamen quia naturales tantum essent, sed quod ex iis procreati, cum quibus connubii jus non erat,

atque ex duobus Roman. civibus non essent orti, unde jus civitatis acquiri solebat. Si verò de aliis Nothis accipimus, ex duobus Romanis civibus genitis, citra tamen matrimonii fœdus. Ego sanè nusquam repetio eos cives censeri non potuisse. Legimus quidem apud Athenienses, Nothos olim à censu, & aliis civilibus muneribus fuisse exclusos, nec in gente adscriptos, *Demon. contra Aristocra. & contra Marcartatum.* dicitur tamen Pericles eam legem deinde abrogasse. *Plutar. in Pericle, in fi.* Et quicquid apud Græcos servatum fuerit, mihi sat est: neminem ex probatis authoribus laudari, qui apud Romanos tale jus fuisse cõmemoret. Quin quantum conjecturis, & argumentis quibusdam assequi licet, rem contrà potius se habuisse sanè comperimus. Ait Quintilianus, *lib. 3. cap. 8. & lib. 7. c. 8.* Nothus ante legitimum natus, legitimus filius fit, post legitimum natus, tantum civis. Quòd etsi exempli causa relatum ab eo sit, verisimile tamen est, eum non adeò fictis, & falsis exemplis usum fuisse. Si verum etiam id est, quod notat pro Cecinna Cicero, olim à cive Romano institui neminem potuisse, nisi, & is Romanus civis esset, *Vgl. Insti. de her. inst. in princ. vers. permissum,* hinc satis constare potest, illegitimos ex civium numero non exclusos, cum, & ij ex testamento capere possent. *L. si. de jur. delib. & §. fin. ad Tertyl.* Videmus quoque concubinatum, unde naturales oriuntur, legibus damnatum nunquam fuisse, *L. 3. & 10. tit. de concub.* quin eam conjunctionem minimè turpem aut in honestam olim

6

7

olim existimatam. *L. massurius in fi. ubi Alci. de verb. sign.* Cur ergo inde genitos filios civitate privatos volumus arbitrari? Præfertim verò cum nemo hoc literis scriptum reliquerit, quod si verum fuisset, vix credendum est, ab omnibus ita silentio transigi potuisse. Scimus nos præterea Senat. consulta olim de iis locuta esse, *tit. ad Tertyl.* quæ tamen ad cives tantum pertinebant, cum peregrini, & ex Romanorum legib. non uterentur, sed viverent, *L. 1. Cod. de her. inst. L. 1. §. 2 quibus, de leg. 3.*

8 Accedit quoque, quod natale solum civem cuius sit loci, satis per se demonstrat, *L. cives. C. de incol. lib. 10.* (nisi fortè aliter legibus Municip. caveatur) præfertim si, & pater inde originem suam ducat, *L. assumptio, cum Glos. ad Municipi.* nec enim quis sine civitate nascitur, cum, & in vico ortus, eam habeat patriam, cui vicus ille subest: *L. qui ex vico, ad Municip.* quod si pater fortasse incertus esset, tunc maternam eum sequi originem certum est, ut propriè de his vulgò conceptis leges tradidere. *L. 1. in fin. L. ejus qui eod. tit.*

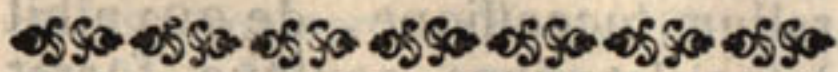
9 igitur ex Rom. parentibus Romæ quis nasceretur, cur non, & Romanus civis statim judicaretur, aut propria, aut materna saltem origine, quamvis non ita legitimè conceptus esset? Quam enim aliam ille civitatem habere potuit, cum ingenuus natus sit: *d. L. 1. in fin. ad Munic. Fel. c. Rodolphus, de resc. num. 26. 27* Quid plura? Tametsi illegitimi quondam cives non essent, quod tamen ipse non concesserim, verum tamen nunquam fuerit, Nothos omnes generaliter Antoni-

ni Constitutione agnitos, & ad-jutos fuisse. Cum enim is quoscunque Populo Roma. subjectos civitate donasset, ita ut qui ex patre vel matre alienigena genitus esset, dum tamen sub Romanorum ditione, is in civium quoque numero censeretur, quod antea non licebat. *Auth. ut lib. de cat. §. fin.* Nescio, quid iis naturalibus aut Spuriis ea constitutio potuerit prodesse, qui ex duobus civibus concepti essent, cum Antoninus iis tantum hoc tribuerit, qui antea nati erant vel ex utroque, vel alterutro tantum patre aut matre, non civibus Romanis. Quod si nihil de his Antoninus sensit, legimos nos tamen Spuriis ad maximas dignitates evehi potuisse, *L. generaliter. §. 1. L. Spurii, de Decurion.* quod absque ulla dubitatione admittit Ulpianus, *d. §. 1. vers. nulla dubitatio est.* tanquam id ita semper apud Romanos servatum fuisset, num hic liquidò probatur, eos quocunque tempore ab aliis civibus non fuisse segregatos? Cum publici honores, & munera, non nisi Romanis civibus decernerentur. *L. 3. §. 1. de mun. C. hon.* Sed longum nimis esset, si singula, quæ contra totum id Alciati caput, ubi de hac re agit, aliàs collegi, nunc recenserem. Quin ista quoque me hercle nunc referre, quasi suppudebat, tanta est mihi adversus ejus commentarios loqui, religio. Coëgit tamen veritatis indagandæ studium, ut hæc qualiacunque proferrem, & calamo liberius indulgerem, cum, & ipse verioribus me rationibus à quocunque convinci, dum veritas ipsa emergat, facile sim passurus. Ut igitur ad propositum redeamus, cum

cùm tota hujus quæstionis difficultas in eo versetur, quo pacto scilicet dicat Justinianus, naturales nunquam usque ad Constantinum cognitos fuisse, cùm nos in libris Digestorum tam multa de iis variis in quæstionibus legamus, Ego in tanta legum perplexitate quæstionem hanc aliàs solebam ratione diffiniri, quam à clarissimo doctissimoque Jurisconsulto Mariano Socino Juniore acceperam, pluribusque in locis verissimã esse animadverteram Dicebatis, in *L. 1. de legat. 1.* fieri plerunque, ut quæ Justinianus, & recentiores Imperat. de novo sanxissent, etiam in Digestorum libris ita constituta reperirentur, nec idcirco aut mendacii Justinianum arguendum, aut ullam inter eam repugnantiam existimandam, sed quòd cùm id Justiniano maximè curæ fuisset, ut quo ad ejus fieri posset, leges omnes ad concordiam redigerentur, *L. 1. §. nulla C. de vet. jur. enucl.* non dubitasse deinde eandem sententiam, cujus author ipse fuisset, nunc Ulpiano, nunc Paulo adscribere, ut ita faciliùs leges veteres cum recentioribus convenirent, *d. L. 1. §. hoc etiam. §. sed neque*, ut in legatorum materia, & multis aliis locis facilè est animadvertere. *L. 1. de leg. 1. cum L. 2. C. com. de leg. L. si non mortis, de inoff. test. cum L. omnimodo C. eod. §. L. 2. de injus. rup. cum L. hac consultiss §. si quis C. de testam.* Quorum ego auctoritate motus, id quoque in præfenti dubitatione affirmari posse putabam, ut quicquid in veteribus libris de naturalibus filiis instituendis cautum reperiretur, id totum ex quadam veluti novarum legum presumptione dictum es-

set, idque à Justiniano, Compilatoribus, non à veteribus illis Juriscon. conscriptum fuisset, reque vera naturales ipsos non nisi à Constantino, & Valentiniano primis esse agnitos. Cùm tamen mihi deinde ingens se legum sylva in Digestis offerret, ubi de naturalibus hæredibus institutis fit mentio. *L. ex facto §. si quis rogatus. ad Treb. L. 6. L. Lucius, de vul. L. cum pater §. volo. L. Lucius. §. si. de Jur. delib. L. natural. de confir. tut.* Sat consentaneum visum non est quod Constantinus primus cavisset id tot locis nunc in Trebatium, nunc in Jabolenum, Labeonem, Paulum, & alios rejici, cùm quæ supra in contrarium attulimus, ea vix uno tantum in loco, & tanquam dicta reperiantur, Itaque in aliam sententiam huic penitus repugnantem transij statuique mecum omninò, & ita concludo, Jure etiam veteri naturalibus filiis aliquid in testamento relinqui, quandoque, & in univ-¹³ersum hæredes institui potuisse. Movit me cùm tot Jurisconsultorum supra relatorum auctoritas, qui hoc sæpè attestantur, tum verò in primis, quod cum digestorum Jure ij memorari soleant, cùm quibus testamenti non erat factio, *Glos. §. legati. Inst. de leg. nuspiam* tamen de spuris hoc traditum comperimus, sicuti hodie deinde quia succedere eis interdictum est, variis in locis manifestissimè declaratum extat. Hu-¹⁴jus rei & illud argumento est, quòd sicuti apud Athenienses bona non nulla Nothis semper relinqui potuisse legimus, *Demost. contra Aristocr.* sic, & apud Romanos aliquid simile licuisse satis est verisimile, cùm eos à Græcis le-

legum, & consuetudinum suarum primordia sumpsisse notum sit. §. *Et non ineleganter. Inst. de ju. nat. gen.* Et hæc res mea quidem sententia parum dubitationis haberet, dum illa non obla- rent, quæ antea memoravimus, quæ ut omnino submoveantur, ea nos, quoniam subtiliore indi- gent speculatione, altiusque re- petenda sunt, propterea in se- quens caput latius declaranda dif- feremus.

CAPUT XXXVI.

Quis primus de naturalium successione apud Roma- nos aliquid sanxerit.

SUMMARIUM.

- 1 Tres leges prima facie valde repugnantes.
- 2 Usque ad Constantinum leges Rom. de naturalium success. nihil eavisse.
- 3 An ante id tempus succedere prohiberentur.
- 4 Cur naturales olim potius ma- tri quam patri succederent.
- 5 Primus constantinus legem de naturalibus tulit.
- 6 Quid Valens, & Valent. postea constituerint.
- 7 Constantini acerbitas in natu- rales.
- 8 Alciati opinio confutata.

SI naturales filios Jure Dige- storum institui potuisse volu- mus, & parentibus successisse, quomodo ergo eos usque ad Con- stantini tempora ignotos, & ne-

glectos fuisse tradit Justinianus: *Auth. quib. mod. nat. sui. in princ.*

Rursus, si hoc Constantino tri- buimus, quomodo deinde pri- mos Valentem, & Valenti in eos humanitate uti cœpisse, idem Justinianus scripsit? §. *discretis. d. Auth.* Sunt enim hæc tria inter se, è diametro, ut ajunt, pug- nantia, nec facile conciliari pos- se videntur. Quocirca nil mirum est, si hæcenus interpretes om- nes, in hac re explicanda, val- de ingeniis cecidisse videntur, cum re vera, & acutissima judi- cia hæc perplexitas superet, & nescio an quid æquè prima fron- te oscurum, & implicitum, nos- tra hæc Juris scientia contineat. Nos tamen aliorum difficultatib. minimè deterriti, quos ali fluctus trajicere non potuerunt. *Alexan. Fas. Ripa L. Lucr. de vulg. & pupill.* facile Deo duce evade- re posse speramus, tamen æquus nobis judex lectorque contingat. Diximus supra Jure veteri, natu- rales à patribus hæredes insti- tui semper potuisse Nunc illud addimus, rectè id etiam se habe- re, quod Justinianus dicit. *in d. Auth. in princ.* Naturalium no- men Romanis legibus usque ad Constantinum ignotum omnino fuisse, eumque primùm de iis in Constitutionib. suis mentionem fecisse.

Ego enim sic hæc interpretor, Romanorum legibus nihil unquã usque ad Constantinum de natu- raliu successione cautum fuisse nec in eorum honorem, nec in contumeliam, propterea quòd illi tunc temporis, ut novi qui- dam homines extraneorum nu- mero habebantur. Unde neces- se visum non fuerat, quicquam de iis legibus constituere, prout

3 nec de cæteris, qui alieni erant, & nobis non conjuncti. Interim verò nihil prohibebat, quo minus hæredes instituerentur, nam sicuti extraneis, sic & iis, quiduis legari licebat. Ab intestato ergo non quidem admittebantur, quoniam de iis nihil lex statuerat, & hoc est quod Justinianus ait, *d. Auth. in princ.* Naturalium nomen Romanorum legibus usque ad Constantini tempus neglectum fuisse. Nam quæ ab intestato nobis deferuntur hæreditates, illæ ex lege propriè obvenire dicuntur, *L. lege obvenire, de verb. sign.* at in testamentis hominum potiùs studium versatur, idè ex testamento rectè capere poterant, id enim lege non erat interdictum, & huc pertinent omnia ea exempla aliàs nobis relata, quæ ostendunt, & institui, & iis legari, & per fideicommissam relinqui licuisse. Hæc tamen, quo ad patris successionem tantum locum habebant, cujus ratione ij non filii ab intestato, sed alieni cencebantur, & quo ad hanc partem à legibus non nominabantur. Ast quo ad matrem pertinebat, ut filios olim etiam à legibus agnitos credo, cum illi ab intestato hæredes esse possent, *L. i. unde cog & Senat. consulta eos ad successionem expressè vocarent, L. i §. sed vulgo ad Tertil.* quod quidem potuit ita fortasse admitti, quod mater semper certa erat, *L. quia semper, de in jus voc. & cognationis jura cum illo retinebat, pater non æquè, nam quo ad eum ij videbantur nisi quatenus ipsemet, non legis vinculo, sed sponte, & volens se illis parentem exhibuisset, Leges igitur illos ut terræ filios quo ad patrem*

4

negligebant, nec ulla fuerant mentione dignati, illis nec successionem deferendo, nec etiam interdicendo, *L. naturali, de confir. tut.* quæ ita se usque ad Constantinum habuere. Constantinus verò, qui ut rerum potitus est, animum statim ad multa veterum moderanda, aliaque de novo constituenda adiecit. Cum leges severissimas, quàm plures tulisset, ut Eutropius, Victor, Sabellicusque referunt, dicitur quoque primus de naturalium successionem, de qua nihil à legislatoribus eousque fuerat sancitum, constituisse. Cum enim tunc omnibus passim liceret parentibus, in naturales filios, quæ vellent bona conferre, edidit duas ille leges: alteram, qua senatorum, & virorum illustrium cum infimis personis connubia damnavit, eorumque filios exclusit, quæ & adhuc extat: *L. i. Cod. de nat. lib.* alteram, qua naturales filios quicquam ex patrum seu testatorum seu intestatorum hæreditate consequi prohibuit, hocque modo primus de naturalibus sanxisse dicitur, eò quod expressè patribus interdixit, ne quid iis relinquerent, quod antea ut extraneis licebat, *facit. L. si G. eo verb. quasi sacris.* Et hæc deinde multis post annis usque ad Valentis, & Valentin. impèrium sic servata sunt. Postquam verò ad imperii fastigium hi fuerunt evecti, tunc coeptum est cum naturalibus multò mitiùs agi, quàm antea per Constant. leges liceret. Quapropter posterior ejus constitutio, qua naturales filii expellebantur, abrogata statim est, ex aliarumque legum albo penitus deleta, unde nec hodie ulla ampliùs ejus extant

5

6

extant vestigia, nisi quatenus de ea ab aliis Imp. fit mentio. *In Novel. Mar. tit. de matrim. sen. §. si.* Constituerunt igitur hi, ut naturalibus filiis, ubi legitimi alij non superessent, tres unciae à patre relinqui possent, ubi, & alij legitimi extarent, uncia tantum. Quae constitutio integra adhuc in Cod. Theod. legitur, cujus verba hic etiam volui adscribere, ut ex his, unusquisque cognoscat, vera esse quae modò diximus, videlicet Constantin. naturales filios penitus exclusisse, primosque Valent, & Valentin. illos ad successionis partem invitasse. Ait enim Valens, *in L. 1. de nat. lib. in C. Theodos.*

Placuit manentibus caeteris, quae de naturalibus liberis Constantinianis legibus cauta sunt, haec tantummodò temperare, ut is qui haeredem haeredisve filios ex legitimo matrimonio, vel nepotes, qui filiorum loco, habiti sunt, patrem quoque matrem ve dimittit, si ex consortio cujuslibet mulieris naturales susceperit, unam tantum bonorum suorum, & haereditatis unciam naturalibus vel mulieri donandi, aut relinquendi habeat facultatem. Si quis verò nullo ex his quos excepimus, superstite moriatur, atque ex muliere, quam sibi adjunxerat, naturalem, pluresve dimittat, usque ad tres tantum uncias, tam in mulierem, quam in naturales, quo malverit, Jure transcribat. Dat. Grat. & Probo COSS.

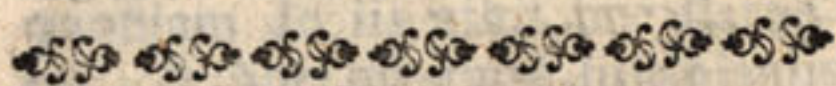
Hac lege lata, postea Arcadius, & Hon. idem quoque statuerunt, paucis tamen adjectis, quae in Valentin. lege non conti-

nebantur, quae & hodie in Codice nostro extant. *L. matre C de nat. lib.* tandemque, & Theodosius Junior, nova constitutione praedicta omnia confirmavit, ut in Theodos. Codice legitur, cujus verba haec sunt. *L. 2. C. de nat. lib. in C. Theodos.*

Naturales liberi, eorumque matres, nec parentum arbitrio in successione. caeterisque modis quibus rei mobilis & immobilis dominium confirmatur, passim, & sine legis distinctione congrua permittantur, nec tamen legis quae nuper lata est, asperitate premantur, cum satis sit secundum priorem constitutionem, aut extantibus justis liberis, aut etiam non extantibus, id tantum consequi, si patris deferatur arbitrio, quod per eam justa moderatione decretum est, caeteris quae de eorum matribus, libertis libertinisque novam constitutionem decreta sunt, in sua manentibus firmitate. Dat. Tauro & Felice COSS.

Meminit, & hujus Constantini asperitatis, contra naturales, Theodosius in Novellis suis. *§. illi etiam parti. in Novel. Theod. tit. de eo. decur. C. nat. fil.* Ex quibus omnibus intelligimus, quae antea adeò difficilia, & inter se contraria videbantur, satis nunc plana, & simul composita reddi, nec ullum amplius scrupulum in his reliquum esse: cum verum primò sit, De Naturalium successione usque ad Constantinum nihil legibus cautum fuisse. Verum illud etiam Valentem, & Valentin. primos naturalibus indulgere coepisse. Falsum illud verò, sicuti multa alia, quod Alciatus dixit, *parerg. li. 4. c. 5.*

Constantinianam legem à Valentiano restringi, cum immo ex ea naturales coepti sint adjuvari, exclusaque Constantini severitate, magnum naturalibus ob hanc commodum fuerit impartitum.

C A P U T XXXVII.

Vera, & nova declaratio L. Lucius, de vulg. & pupilla.

S U M M A R I U M.

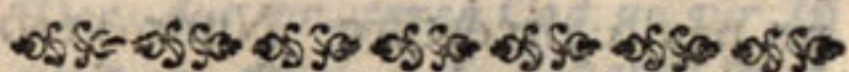
- 1 An substitui naturalis legitimo possit pupillariter, aut vulgariter.
- 2 Error omnium interpretum in hoc verbo naturales.
- 3 Naturalis pro filio vero, & justo.
- 4 Filio naturali non fit pupill. substitutio.

Cum suprâ statuerimus Jure veteri naturales ex testamento patri succedere potuisse, quod pluribus ex locis constant: jam id sequitur, ut intelligamus certane esset in hac re determinata portio, ad quam admitti possent, an verò in libero parentum arbitratu positum, qua liberet eos benignitate promereri. Qua in re explicanda offert se nobis in primis Pauli responsum quoddam enucleandum, unde Doct. nostri hanc quæstionem colligere solent, L. Lucius, de vulg. & pupil. in quo tamen percipiendo, ij tam procul à recta aberrarunt, ut nedum in re proposita valdè sint decepti, verùm & in multos ali-

os deinceps errores gravissimos inciderint, quos recentiores quidam subodorati, cum nec tamen ipsi loci aspiratatem evadere satis commodè nossent, necessarium esse aliquid in hac re divinare professi sunt. Ripa. d. L. Lucius num. 3. in fin. Res autem sic se habet, Nam dum quærimus, quænam olim naturalibus filiis bona possent relinqui, vix possunt Doctor, nec multis cum cavillationibus, & conjecturis inter se convenire, ideoque in causa est quod traditum quandoque dicunt, naturalem filium à patre substitui nō potuisse, alteri legitimo filio intra pubertatis annos, ita ut ex pupillari illa substitutione, & pupilli, & paterna omnia bona simul consequeretur, propterea quòd illum lex integram parentis hæreditatem cernere prohiberet. L. si is qui d. vulg. Alibi verò à Paulo responsum, naturalem filium cum legitimo à patre institutum, & ei vulgariter potuisse substitui, d. L. Lucius, quæ planè contraria apparent, quin contra juris rationem, eo quòd si in naturali filio vulgaris admittitur substitutio, cur non, & magis pupillaris, cum per illam directo quis testatori, per hanc ipsi pupillo quis hæres existat. Inst. de pupil. in princ. Quamvisque nonnullas hujus rei rationes afferre conati sint, Bald. Ang. d. L. Lucius Alexan. Cast. d. L. si is qui. non sunt tamen illæ satis dignæ quæ referantur, tam facile omnes rejici possunt, quod & non nulli absque magno labore fecerunt. Rip. d. L. Lucius. Hujus igitur rei difficultas omnis ab hoc Pauli responso pendet, quod usque ad hæc tempora tam perperam ab omnibus acceptum est, ut nihil

nihil tam alienum ab ejus mente dici possit, quàm id quod interpretes nostri cogitarunt, vel potius somniarunt. Cùm enim in eode naturali filio mentio fiat, tum statim sibi Doctores omnes persuasissimum habuerunt, de illo naturali intelligendum, qui ex concubinato susceptus est, superque eo varias quæstiones struentes, tum omnia deinde veluti superlabanti, & arenoso posita fundamento, vitium facere cœperunt. Error igitur ille fuit, quòd ibi naturalis pro vero, justo filio accipiendus fuit, id est, pro naturali, & legitimo simul, non naturali tantum, quod, & apud bonos latinos authores sæpissimè in hac significatione reperitur, diximus c. 18. ut cùm Suetonius in Tiberio inquit, filiorum neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patria charitate dilexit. Et in Jure etiam extat hoc eodem sensu, *Glos. L. quoties idem de reg. jur.* sicuti, & naturalis pater, pro vero, & legitimo parente. *L. si pater naturalis, de ado. §. at. hi. Insti. de hered. que ab intest. §. sed hoc. de adopt.* Maximè autem cùm leges de adoptivis, qui legitimi tantum vocantur, & aliis justis filiis loqui volunt, semper ferè animadvertas, hos naturales simpliciter appellari: *L. non potest. de adop. L. 1. §. suos, de suis §. legi. L. 1. imprinci. de bon. possess. contra tab. §. Inst. de hered. que ab inst. §. minùs.* quòd proprie, & in præsentì lege contingit. Hanc autem germanam esse illius interpretationem, loquique proculdubiò Paulum de vero filio, non naturali tantum, inde aperte patet, quod in fine responsi ait, liberos eos, si ejusdem æta-

tis fuissent, nedum vulgariter, sed, & pupillariter intelligi substitutos. Quomodo verò pupillaris filio naturali tantum fieri potuit, cùm eos quibus ita substituímus, in potestate esse necesse sit: *L. 2. in princ. de vulg.* naturalis autem initio sui juris natus in patris nunquam sit potestate, *Insti. de pa. pot.* eique hoc genus substitutionis minimè convenire omnes alibi fateantur. *Bart. L. 2. de vulg. num. 2.* Sed rem clarissimam pluribus demonstrare operæ precium non est. Planè ita tolluntur omnes Doctorum scrupuli, sic facile nodi omnes, ab his compositi, dissolvuntur.

CAPUT XXXVIII.

Naturales filii Quomodo olim, & quomodo hodie succedant.

SUMMARIUM.

- 1 Naturales olim extraneorum numero à legibus habebantur.
- 2 Leges loquentes de eo qui solidum capere non potest, quomodo sint declaranda.
- 3 Quid Constantin. Valentin. Theodos. de naturalium successione constituerint.
- 4 Naturalis, cui pater unciam reliquit, an præter eam alimenta possit petere.
- 5 Quomodo naturales ab intestato succedant.
- 6 Naturales matri succedunt, perinde ac legitimi.
- 7 Naturales præteriti à patre

in testamento, an possint id impugnare.

8 In successione naturalium, an servetur Jus Canon. aut civile.

9 Naturales ex servili consortio quomodo succedant hodie.

10 Cur favorabiliores aliis videantur.

Propositum paulò ante id nobis fuerat, ut ageremus de naturalium filiorum successione, quod negotium cum jam aggredi vellemus, multa se nobis in ipso vestibulo obtulere, quæ aditum quasi prætruxere, proptereaque maiore apparatu necessarium fuit, & prius à recto itinere paulo divertere. Nunc verò semitam repetimus, & quod supra admonuimus, hoc quoque loco asseveramus, nihil quod meminere, Jure veteri, de naturalium successione in paternis bonis cautum fuisse, eò quia, quo ad hanc patrem, extraneorum numero à legibus censebantur, *facit L. naturali de constut.* Quo fiebat, ut si pater non alios legitimos habuisset liberos, liceret ei utique in universum illos hæredes sibi relinquere, *L. omnes §. Lucius quæ in fr. cred. L. si. de jur. delib.* quod si & legitimos suscepisset, tunc & naturalibus aliquid quidem relinquere potuisse, vulgo ajunt, *Doct. L. Lucius de vulg.* cæterum essetne in eo certus modus, aut lex præfinita, quantum ii capere possent, in hoc multi dubitaverunt. Ego ita existimo, cum nihil de iis veteres leges sanxissent, potuisse eos extraneorum exemplo, reservata justis filiis legitima portione, in reliquum deinde rectè à patre institui, *L. cum quæritur. L.*

parentib. C. de inof. test. Quod enim prohibitum expresse non reperimus, cur non permissum potius censeamus? Præsertim verò in naturalibus filiis quos lex vetus, & si non vocavit, non improbavit tamen: *L. 3 ubi Bar. de concub.* Quoniam vero huic sententiæ contrarium quoddam responsum adduci solet, *L. si is qui ex bon. de vulg.* quod in ore est omnium, & Doctores valdè fatigavit, ex quo colligunt, certos olim ac lege constitutos fuisse successione horum naturalium modos. Ego ad hoc, & si qua hujusmodi reperiuntur, respondeo, Ubi lex, de eo qui solidum capere non potest, loquitur, *ut in L. ex facto §. fin. de vulg. L. cogi §. h. qui ad Trebel. L. si is qui de her. inst.* id non in naturali filio intelligendum dico, prout Doctores ajunt, nam nec lex hoc inquit nec de eò accipi potest. Verum damnato in metallum, deprotato, aut peregrino talia verba conveniunt, quibus præter alimenta nihil licuit relinquere, *L. 3. de his quæ pro non ser. L. pen. de cap. diminu.* aut saltem aliis exemplis ea declaranda puto, quæ passim in Jure occurrunt, *L. 1. C. de se. nup. Aut. præterea. C. und. vir. §. uxo. L. 1. §. si. de bo. dā. l. 3. de interd. §. relig.* cum specialiter de naturalibus nihil exprimant. Sed hæc olim. Constantinus autem, qui in naturales summa, ut diximus, *cap. 36.* usus est acerbitate, cum primis deinde sanxisset, ne cui naturales non solum ab intestato legitimi non essent hæredes, verum nec ex testamento quicquam possent capere, propterea intra id tempus nunquam alicui hi naturales ullatenus successisse leguntur. Secu-
ta

ta sunt Valentis, & Valantiniani tempora, qui mitius cum naturalibus agere cœperunt, patrique permiserunt, ut si non alios legitimos suscepisset filios, & utroque esset parente orbatus, tres uncias naturalibus, cum eorum matre communicandas ei liceret relinquere, alioquin unciam tantum, vel soli concubinæ semiunciam, §. *discret.* *Auth. qui mosu* § L 1. *de na. li. in C. Theodos.* Et constitutionem hanc Arcadius, & Honorius, l. 2. *in Cod. de na. lib.* inde Theodos & Valentinian. confirmavere. L. 2. *in Cod. Theod. de na. lib.* Justinianus autem horum omnium multò humanior, primum quidem sex uncias, legitimis nullis liberis extantibus, eos cosequi posse permisit, l. *huma C cod.* post etiam, rem omnem à veteri illa severitate ad summam mansuetudinem traduxit. Sanxit enim, ubi quis sine legitima prole decederet, eum naturalibus filiis, omnia bona sua, vel viventem largiri, vel in testamento posse relinquere, excepta ea portione, quæ superstitibus parentibus debetur. Ubi verò cum naturalibus & alii iusti filii adessent, tunc naturales ad unciam tantum vocari concessit, cæterum quod ultra id esset legitimis deferri, §. *nos igitur Aut. qui mod. sui.* Unum tantum excepit casum, quo nec uncia naturalibus legari posset, ubi scilicet legitimus filius minus quam unciam è patre adeptus esset, noluit enim legitimos ulla in re naturalibus inferiores haberi, l. *cōmunium* §. *fin.* C. *de donat. lib.* Quod si pater nec unciam eis reliquisset, nec ullam de is mentionem in testamento fecisset, iustitiam nihilominus eos ab hæredi-

bus ali: *Auth. licet. C. eod,* quæ, & hodie in usu sunt. Sed oritur dubitatio. Pater in testamento hæredes sibi legitimos filios suos instituit, naturali unciam tantum legat: naturalis præter unciam, & alimenta sibi ab hæredibus decerni postulat. An hæc Jure debentur? Et sane non puto, nam cum pater naturales filios omnino alere teneretur: §. *pen. cum Glof. Auth. qui. mod. nat. sui.* nunc quam eis unciam in testamento reliquit, videtur, compensandi potius animo legasse, arg. l. *si eū dotem* §. *si pater sol. mat.* l. *hujusmodi* § *cum pater de leg. 1.* ex quo alimenta illa necessario legis vinculo iis debebantur, arg. *no per Dec. Aut. præterea Cod. un. vir,* § *ux n. 11.* *Alex. d. §. si pater. n. 4.* tum etiam quia non aliter hoc alendi onus patri, & consequenter ejus hæredibus incumbit, nisi quatenus aliunde se nequeunt filij sustinere. *Bart. L. libertis 2.* §. *1. de ali* § *cib. leg.* Cum ergo unciam sint habituri, omnium bonorum, quæ est necessitas, ut illis adhuc alimenta constituantur. Et sanè Jure civili hæc alimenta petere non possunt, cum immo lex id prohibeat, §. *ne igitur* *Auth. qui monat. sui.* minus quoque Jure Canon. hæc exposcent, cum jam victui necessaria sint consecuti. Relinquum est igitur, ut sola ea uncia contenti esse debeant. Sed hæc testamento factò ita se habent. Cum verò intestatus pater moritur, nullis aliis relictis liberis, tunc ad duas hæreditatis uncias, & alimenta etiam, naturales hodie, vocari solent. §. *si quis autem cū Glo. ver. uncias* § *Bart. §. consideremus.* *Auth. de trien.* § *semis.* At ubi alii iusti filii patri extarent, aut